

PREOTULU ROMANU.

Diuariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazí sciinti'a si lege voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

Cunoscíintie din dreptulu canonicu.

Recerintiele si modalitatea promulgariloru.

Cá promulgarile se póta ajunge la scopulu ce se inten-tionéza prin ele, instituirea si implenirea loru are de a se intogmí dupa locuinti'a celoru incredintiati, avêndu in vedere têmpulu dintre credintia si cununia, ministrulu promulgari-loru, form'a si locul unde au de a se face. Deci

1. promulgarile are de a le face parochulu propriu in baseric'a parochiale a acelei parochie, unde sponsii au domiciliulu, adeca locuinti'a ordenaria.¹⁾ De domiciliulu ordenariu se iá locul unde petrece, séu s'a indatenatú cinev'a a petrece cá in centrulu propriu alu activitatei ce o desvólta in viéti'a domestica si civile.²⁾ Acestu domiciliu ordenariu (domicilium verum) póte fi séu voluntariu, séu necesitativu.

a) Voluntariu séu arbitrariu este acel'a, unde cinev'a 'si pune locuenti'a si incepe a se intretiené acolo, cu scopu de a nu se stramutá, pâna cându nu voru întrevení atari cause, cari se-lu necesiteze a se departá de acolo. Se receru asia dara dóue: a) cá se fia inceputu a locuí, b) cá se aiba scopulu de a remâné acolo.³⁾

1) Concil. Trident. XXIV, c. 1. de ref. matr. Siagun'a op. c. §. 88. Cercul. Epp. gr. cat. din 1785 nr. 1-74 p. 5.

2) Vering o. c. §. 181. II. 2.

3) Semnele din cari se póte cunósce suntu:

a) déca respectivulu cea mai mare parte a averiloru s'ale le-a stramutatu acolo;

b) déca posiede acolo averi imobili;

c) are facultatea de a esercitá drepturi de cetatianu; si

d) locuesce acolo celu puçinu de 10 ani. Conf. Kazaly o. c.

b) Domiciliulu necesitativu este loculu, de care e legatu cenev'a in urm'a chiamarei séu a oficiului seu de cetatianu ori prin alte impregiurari si referentie ale vietiei. Atare domiciliu necesitativu au oficialii acolo unde-si implinescu oficiulu, fii unde locuiescu parentii loru, si militarii acolo unde statiuneza; se póte inse templá cá cutare se aiba domiciliu si in dóue locuri, — domiciliu duplu. In cele dóue casuri promulgarile le implenesce parochulu, in a carui parochia sponsii 'si au domiciliulu seu, — éra in casu de domiciliu duplu promulgarile se facu in ambe parochiele.

Déca cenev'a pre tēmpulu cându se inchie casatori'a se intretiene tēmpu mai indelungatu in altu locu, carele nu se póte considerá de domiciliu adevveratu: atare locu se díce domiciliu impropriu si se iá cá si *domiciliu (quasi domicilium)* atunci, cându respectivulu a inceputu a locuí acolo pre tempu mai indelungatu nedeterminatu cu scopu de a petrece acolo cea mai mare parte a anului (*habitatio in eo loco atque animus ibi permanendi per majorem anni partem*), inse fara scopu de a se asiediá acolo cu permanentia. Dupa dreptu legatur'a de quasi domiciliu se începe de-odata cu locuenti'a in acelu locu, — inse cá loculu se se póta considerá de atare cu referentia la inchiarea casatoriei, si cá se se póta instituí promulgarile in acestu locu, se recere cá respectivulu se fie inceputu a petrece acolo celu puçinu tēmpu de un'a luna, ¹⁾ de-óra-ce in acest'a se póte fundá pre sumptiunea de dreptu cá respectivulu stà pre lângá intentiunea de a petrece acolo cea mai mare parte a anului. Atare domiciliu impropriu au studentii acolo unde studiéza, oficialii unde petrecu mai multu tēmpu pentru implinirea oficiului si sierbitorii unde sierbescu. Nu au inse domiciliu, impropriu cei ce in caletoria petrecu câtuv'a tēmpu la unu locu, nici cei ce petrecu la scalde ori spre complanarea cutarei cause se afla in cutare locu.

c) Façia cu cei ce nu au nici domiciliu propriu, nici quasi domiciliu, considerându-se cá prebegi (*gyroragi*) — fara de patria promulgarile suntu de a se instituí in baseric'a parochiale si prin parochulu in a carui parochia se tiēnu in

¹⁾ Bened. XIV. Constit. *Paucis abhinc*.

têmpulu, cându se inchia casatori'a, si in casulu, cându nu se scie locul natale si nici nu se cere dispensatiune dela eppulu locului, si in locul unde au commoratu têupe mai indelungatu.¹⁾

2. Parochulu propriu este acel'a, unde sponsii au domiciliu ori quasi domiciliu pre têupele promulgariloru.

a) Déca sponsii ambii au domiciliu in ace'a-si parochia, promulgarile le face parochulu propriu, adeca acel'a in a carui parochia locuiescu²⁾, ér'

b) déca sponsii suntu din diverse parochie ori de religiuni diverse, promulgarile le implinescu ambii parochi in basericele s'ale, si despre implenirea promulgariloru parochulu sponsului incunosciintéza in scrisu pre parochulu sponsei, care de ordenariu este si parochulu cununatoriu.³⁾

c) Cându carev'a dintre sponsi pre lângă domiciliu ordenariu are si quasi domiciliu — si vighiaza daten'a, are de a se promulgá in amêndoue locurile, nici nu se póte intrelasá promulgarea din carev'a fara dispensatiune de la

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹⁾ Trid. XXIV. c. 7 de ref. matrim. Decret. reg. din 1785. 27 nov. Nr. 10,202 pretinde cá respectivii se depuna juramêntu cá nu suntu legáti cu cev'a legatura, déca cumv'a au capetatu dispensatiune. Conf. si cerc. epp. gr. cat. cit.

²⁾ Siagun'a o. c. §. 88. Cercular. epp. gr. cat. cit. Concil. Trident. XXIV. c. 1. de ref. matr.

³⁾ Cerc. cit. p. 6. Siagun'a l. c. Vering o. c. §. 181. II. 8. Prin acésta insciantiare in scrisu la noi de comune se suplescu dimisorialele date la parochulu cununatoriu de la parochulu sponsului, in cari firesce se amintesce, cá promulgându-se si neivindu-se piedece, sponsii se potu cununá. — Façia cu casatoriile mestecate articlulu de lege LIII in §. 9 si 10 din 1868 dispune cá, déca unulu dintre preoti ar' denegá implenirea promulgariloru e de a se provocá in present'i'a a doi martori, cari in atestatu netimbratu atestéza, cá s'a provocatu la facerea promulgariloru; in acestu casu e de ajunsu si promulgarea unui'a. Templându-se promulgarea in casu de denegare a dimisorialeloru cei doi martori provóca pre preotulu se insciantieze déca are scire despre carev'a piedece si martorii atestéza si despre respunsulu lui. Nedescoperirea piedecei se pedepsece prin eppulu si prin auctoritatea polit. pâna la 500 fl. — Façia cu greco-catolicii in specialu dispune Concil. prov. I. T. V. c. IX si instruc. de propag. fide din 1858 data la acestu cap. in actele concil. p. 223. s. u.

eppulu.¹⁾ Atare casu ar' obvení, cându unu militariu ar' inchiá casatoria in loculu unde statiunéza.²⁾

d) Cându sponsii suntu din diecese diverse, inca au de a se promulgá fie care la domiciliulu loru si promulgarile numai pre lînga producerea atestatului despre statulu liberu se potu intrelasá³⁾ in domiciliulu sponsului.

e) Déca cinev'a pre lînga domiciliu are dóue ori mai multe quasi domicilia, e de ajunsu déca pre lînga domiciliulu primariu se mai alege unulu din quasi domicilia, unde se se faca promulgarile.

3. Têmpulu promulgariloru cade intre incredintiare si cununia fara alta consideratiune, decâtu cà dupa conciliulu Tridentinu (l. c.) au de a se face in trei dominece ori serbatori urmate un'a dupa alt'a⁴⁾, fia acele ori serbatori universali de preste anu.⁵⁾ Nu se potu inse face promulgarile in atari díle cari nu suntu serbatori — cumu se dícu — legate, nici in serbatori locali, de ar' fi ori si câtu de mare numerulu credintiosiloru adunati. — Dreptu cà conciliulu Tridentinu (l. c.) amentesce cà se se faca promulgarile la solemnitatea sântei liturgie (inter missarum solemnia), ce inse nici decum nu se póte intielege cá promulgarile se se faca cu intrerumperea rogatiuniloru dela s. liturgia, cì séu la inceputu séu la capetu, ce e si mai conveniente, precum se face si la noi.⁶⁾ La inseratu numai in atare casu s'ar' poté

1) Ci in atari casuri dispunu dâtenele si prescisele locali. La noi cându cinev'a pe lînga domiciliu are si quasi domiciliu, promulgarile se facu numai in loculu unde se inchia casatori'a séu numai in domiciliu.

2) Conf. u. 7.

3) Conf. n. 14. §. 321.

4) Asia dispune si cerculariulu cit. alu eppului gr. cat. Cì aceste trei díle festive nu suntu de a se intielege asia cà nemi-dilocitu se urmeze un'a dupa alt'a încâtu între dênsele se nu iutrevina alte díle nefestive, cam se iutêmpla de es. la cratiunu, pasci ori la rosalie, cì chiar' dincontra se recere cà déca nu între tóte trele, celu puçinu între dóue promulgari se intrevina câtev'a díle. Conf. si concil. prov. I. T. V. c. VIII. II. 3.

5) Decis. congregat. conc. din 18. dec. 1856.

6) Cerculariulu cit. p. 5. apriatu díce cà se se faca dupa sânt'a liturgia si dupa predica, si in estu intielesu suntu de a se luá si cuvintele concilului prov. I. l. c. cându díce „in baseric'a parochiala sub s. liturgia.“

face promulgarile — déca parochulu din întemplantare ar' fi uitatu a face la s. liturgia, cî si acést'a nu se pôte iertá mai multu decátu un'a data.¹⁾

4. Loculu promulgariloru, de sene se intielege cà este baseric'a parochiale a domiciliului actuale cu consideratiune totusi si la casulu, déca carev'a dintre sponsi ar' avé dóue domiciliu, ori pre langa domiciliu ar' avé si quasi domiciliu, precumu aretasemu mai susu.²⁾

5. Form'a in care suntu de a se face promulgarile se fia atare, încátu se nu tréca nimicu din vederea aceluor impregiurari, câte se receru a fi atinse pentru scopulu promulgariloru. E asia dara de a se spune chiar' si la intielesu numele si conumele, loculu nascerei si alu domiciliului, conditiunea, statulu, etatea, religiunea si parintii (déca suntu in viétia) sponsiloru, adaugêndu cà se promulghéza 1-a, a 2-a ori 3-a óra³⁾ cu scopu de a se casatorí, si déca cinev'a dintre credintiosi scie cev'a piedeca façia cu intentiunat'a casatoria se o aduca la cunoscintia.⁴⁾

6. Numerulu promulgariloru e stabilitu la trei, acést'a e regula generala dela care nu se face abatere, neci se potu absoolvá dela promulgari decátu prin dispensatiune⁵⁾, si acést'a inca numai din cause fundate.

1) SCC. in Avenion. 25 opt. 1856.

2) Unii suntu de parere cà déca sponsii au domiciliu in filiale se se promulgeze si in parochi'a din matre: noi o aflamu de necesaria acést'a numai in casulu, cându in filiale nu ar' fi baserica nici s'ar' tiené liturgia si filialii ar' amblá la baserica in parochia.

3) Déca dela cutare promulgare s'a cerutu dispensatiune, acést'a inca e de a se aduce la cunoscintia; nu suntu inuse de a se aduce la cunoscintia si lucruri de acele, cari ar' poté fi spre defaimarea partiloru, cumu e de es. nascerea nelegale s. a.

4) Conf. cercul. cit. p. 5. cu §. 321. n. 21.

5) Odon. Epp. Stat. ann. 1198 c. 7. n. 1; Conc. Lat. si Trid. l. c. Cercul. cit. p. 5. can. 76 sin. diec. din 132 si can. 16 din 1833. Instruct. lui Dositeu Patriarch. p. 12. Siagun'a o. c. §. 88. Ordin. Gubern. din 1784. 7 diec. Nr. 12078; 1785. 27 nov. Nr. 10,202, 1787. 9 aug. Nr. 8063. 17 jul. Nr. 8608. Numerulu de 3 promulgari 'lu pune si concil. prov. l. c.

INMORMENTAREA CRESTINILORU PRE TEMPULU S-LUI JOANU CHRYSOSTOMU.

(Fine.)

b) *Preficele s'eu muieri plângătoare pe bani.*

Cumcà la inmormentari fura conduse si mueri plângătoare se cunósce de acolo, cà unde S. Chrysostomu combate tânguirea cea fara mesura, in legatura cu ace'a face amintire si de prefice.

Ce te tânguesci si jelesci? Ace'a de ar' face pagânii ar' fi de rîsu, éra cându se face de catra celu credintiosu, ce escusare va avé Si tu cá si cum te-ai nisui a largi acestu pecatu aduci n'oue prefice pagâne, excitându gelea si aprindiendu cuptoriulu (poft'a cea necurata). — De este a se geli, gelésca diabolulu. Elu se gelésca si se tângue, pentru-cà noi mergemu la mai mari bunatati. Reutatea acelu'a e démna de atare tânguire; éra tu alt-cum de-bra-ce esti chiamatu la coróna si la odichna.¹⁾

Reflectându la argumentarea pagâniloru, cari cându vedu pre crestini a nu se tângui si a nu face pompe mari la inmormentari dîcu despre ei, cà acestia (crestinii) credu, cumcà inmormentarea minunata consista in viétia buna, adauge:

„Acési'a voru dîce, cându ne voru vedé filosofându asia, — éra de voru vedé chorulu preficeloru conduse, ne voru ride, batjocóri, blastemá si persiflá espensele superflue.“²⁾

Déca acelu s. Parinte a condemnatu si a amenintiatu cu pedépsa basericésca pre cei ce prin vaiete in fapta lucra contr'a invetiaturei crestinesci, cu indoita severitate condémna pre prefice, si pre cei ce le conducu.

Dîce adeca:

„V'oue toturoru se vi se intêmple cá se moriti fara gele, si dupa legea cuvenintiei, parintii inbetrâniti se fia dusi (la mormentu) de catra fii, mamele de catra fete, nepoti si stranepoti, cându voru ajunge la betrânetia adénca

¹⁾ Hom. 31 al. 32 in Math. 3.

²⁾ Hom. 85 in Joan. 5. T. VIII. p. 467; Cfr. Hom. 3. in Philips. 3. T. XI. p. 203; — Hom. 12. in I. Cor. 7. T. X. p. 106; — Lib. II. adv. oppugnat. vitae monast. 2. T. I. p. 334.

si buna, si neci odata se se întemple mörte nematura. Acést'a poftescu si ceru; pre cei mai mari si pre voi pre toti ve rogu si indemnu cá se ve rogati unulu pentru altulu la Domnedieu, acest'a se fia votulu vostru comunu....

Éra de va devení mörte amara (adeca inainte de tēmpu) si öre-care-va va conduce pre acele care plāngu, se me credeti: nu altcum dīcu decâtu cum sēmtiescu; celu ce vrea, mânia-se, pre unulu cá acel'a cá pre unu idololatra, pre tēmpu indelungatu 'lu vomu respinge dela baserica. Pentru-cà déca Paulu, pre celu avaru numesce idololatra, cu multu mai vērtosu pre acel'a care preste celu credintiosu introduce cele ce suntu ale idolololatriei.

Spune-mi pentru-ce chiami pre preoti si pre cei ce cânta? nu cá se te mângai!? nu cá se onorezi pre celu mortu!? pentru-ce dara i faci contumelia? 'lu espuni batjocurei, pentru-ce te joci cá si in scena? Noi venimu se vorbimu despre inviare invetiāndu pre toti, inca si pre cei ce nu suntu loviti (de casulu intristarei provenite din mörte)... éra tu aduci pre acele care ce se tiēne de ele destruéza ale nōstre.

Ce e mai reu decâtu acestu rīsu si batjocura, ce e mai gravu decâtu acésta inequalitate? Rusinati-ve si ve umpleti de pudóre; de nu voiti, noi nu lasamu cá atari indatinari perniciosē, se se induca in baserica.

Éra mueriloru acelorü nefericite si misere prin voi oprimu cá neci odata se nu între la inmormēntarile credintiosiloru, cá nu cumv'a se le silimu a deplānge reutatile s'ale, si se le aretamu, cà nu vorü deplānge pre ale altor'a, cì mai multu propriele s'ale calamitati Pentru-cà parintele binevoitoriu, cându are unu fiu nesocotitu si inmodestu, nu numai lui i svatuesce cá se nu aibe societate cu cei rei, ci si pre acest'ia i amenintia. Éta dara si noi atātu pre voi, cātu si pre ele prin voi ve admoniamu, cá n ci voi se le chiamati, neci ele se vīna. Deie Domnedieu cá cuvēntulu se efeptuiesca mai multu decâtu amenintiarile, la din contra de vomu fi desconsiderati, vomu fi siliti a cascigá effectu amenintiariloru, pre voi adeca erudiāndu-ve cu legi basericesci, éra pre ele cum li se cuvīne.¹⁾

¹⁾ Hom. 2 in Ebr. 5. T. XII. p. 44, 45.

INTRE RUINELE COLOSEULUI ROMANU.

c) *Aredicarea monumentelor sumptuóse.*

Pagânii escelláu si in ace'a cà la loculu de inmormântare aredicáu mausolee, monumente pompóse si scumpe.

Datin'a acést'a éراسi o combate s. Chrysostomu cá un'a ce nu convine cu invetiatur'a crestinésca.

„*A buna séma multi au edificatu sepulchre cu multu mai escellente decâtu casele Acesti'a séu lucra pentru inimici si se supera, séu vermiloru si cenusiei, care tóte aceste le consuma Atare e mintea si sententi'a acelor'a cari nemic'a speréza despre cele venitórie. Dara ací 'mi vine in minte se deplângu, cà multi si dintre acei'a cari sperédia in cele venitórie, in acést'a imitéza pre acei'a cari nu au sperarea celoru venitórie, edificându morminti si construându monumente stralucite . . . cari in acést'a privintia suntu mai rei decâtu acei'a. Pentru-cà cei ce nu ascépta nemic'a dupa cele de acè, lucrulu si ostenêl'a loru o punu in cele presente. Tu inse omule carele cunosci viéti'a venitóre si bunatatile cele nespuse si din dîs'a evangelica „dreptii cá luminatorii voru stralucí“ (Math. 13, 43) ce mântuire vei avé, cum te vei aperá cá se nu iei osênd'a dupa dreptate, carele ací tóte le consumi in pravu, in cenusia, in monumente, in inimici.*

Omule! de vrei se ai memoria perpetua, nu numele se inscrii edificialoru, ci aredica trofeele fapteloru bune, care in viéti'a de acumu 'ti voru pastrá numele, éra in viéti'a venitória, 'ti câsciga repausu nemoritoriu. De esti pofitoriu de memoria . . . grigesce de vêrtuti. Nemic'a face numele asia nemoritoriu, cá si natur'a vêrtutîloru. Acést'a dovedescu martyrii, reliquiele Apostoliloru, memori'a acelor'a cari cu dreptate si cu vêrtute au vietuiutu.“¹⁾

d) *Espensele facute la inmormântari*

Asișderea au fostu obiectulu aspreloru muștrari din partea s. Chysostomu.

Demonstrându adevêrulu inviarei lui Christosu din cele ce remasera in mormêntu dupa templat'a inviare, — dîce:

„Éra tu cându vei audí, cà Domnulu golu a inviatu, retiêne-te de espensele cele netrebnice ale inmormântarei.

¹⁾ Expos. in Ps. 48, 6. T. V. p. 231.

Ce ajungu espensele cele superflue si netrebnice, care gelitoriloru aducu multa paguba, éra celui repausatu neci o dobênda, ci cu adevératu mai multa dauna. Magnificentia inmortentarei de multe-ori au fostu caus'a cá furii se arunce trupulu despoiatu si neingropatu. Dara ce marire desiérta! . . . Multi adeca cá asia cev'a se nu se întemple rumpu pânze subtîri, aceste le umplu cu multe aromate, cá punendu-se in pamêntu indoitu se fia netrebnice furiloru. — Óre nu e acést'a o datina nebunésca si rabiata, încátu de-o parte se aréta ambitiune, éra de alta parte nemicirea e secură.

Ce e inse atunci déca furii nu fura, óre nu le nimicescu vermii si moliele? Ce e inse déca le crutia viermii si moliele, óre nu le nimescu tîmpulu si vechimea. Ori de nici aceste nu le-ar' consumá, ci trupulu pâna la inviare ar' remâné neatinsu, ce folosesce acést'a mortîloru!? cându trupulu se va sculá golu, si acele voru remâné in mormêntu, si nemica nu voru ajutá cându va trebui se dâmu séma.“¹⁾

Se comparamu acum'a datinele poporului credintiosu alu basericei nóstre romanesci cu cele observate pre tîmpulu s. Chrysostomu, si vomu aflá cá multe din acele pâna adi totu asia se observa.

Ori nu se vedu la inmortentarile nóstre, cá mai alesu soçi'a, ori mam'a si preste totu muierile consangene ale celui repausatu, nu se indestulescu cu plânsulu comunu naturalu, ci de-a lungulu ulitiei, sub totu decursulu conducutului funebrele se cânta, se tânguiescu si se vaieta dîcîndu nescari dicterie compuse de dênsele si referitorie la viétia celui repausatu!?

Ori nu e si adi in usu in multe locuri cá muierile mai de aprópe ale celui repausatu, dela tîmpulu intempletei mórte pâna-ce mortulu nu se astruca, nu se câsciga, nu se curatiescu de feliu, ci umbla cu pèrulu despletitu ori nepeptenatu, cu hainele cele de tóte dílele necuratîte?

Apoi asemene se scie cá in multe locuri se conducu pre bani muieri plângatórie, care amesuratu vrêstei si vietiei celui repausatu cu plângeru si tânguiru prefacute gelescu pre celu mortu.

¹⁾ Hom. 85 al. 86 in Joan. 5. T. VIII. p. 465.

Ce se tiène de espensele inmormântarei inca e cunoscutu, cà mortulu se imbraca in hainele cele mai frumoşe ce le-a avutu, apoi dupa elu la priveghiare si dupa inmormentare, sub numire de pomañ'a mortului, se face cá si unu ospetiu cu beuturi si cu mâncari.

Dreptu ace'a dupa parerea mea, bine ar' face preotímea nóstra déca, punéndu-se pre temeíulu argumenteloru s. Chrysostomu, s'ar' nisuí a svatuí pre credintiosi cá intru observarea unoru datine stramosiesci se nu escedeze in spiritu pagânescu, cá acele se le accomodeze invetiaturei evangelice. Pentru-cà prin unele atari datine escessive nu numai cá damu ansa altoru popóre la risu si batjocura, cì fara a folosí mortului, fara a liniscí intristarea, causamu nóue insí-ne espense enorme.

Cu tóta dat'a ocaziune se se invetie poporulu cá „se depuna marirea cea desiérta! se ingrópe asié mortii sei cá si loru si nóue se servésca spre marirea lui Domnedieu.“¹⁾)

Se díca credintiosului: „Vréi se onorezi pre celu mortu, nu plânsulu si tânguirea, cì alte lucruri folosesce, adeca: elemosina, binefacerile si alte servicia. Onórea defunctului este: cântarea inmuriloru si a psalmiloru, precumu si viéti'a cea buna.“²⁾)

De mângaiare si de leacu contr'a vaieteloru se se spuna credintiosiloru cele ce díse-se óre-cându s. Chrysostomu catra ai sei:

„Contr'a armeloru tari si puternice ale dorerei nascute din indemnulu mortiei intrevenite, mai antâiu se se oppuna, cà totu ce se nasce in lume trebue se móra. Acést'a e legea lui Domnedieu, sententia nemutabila dísa càtra inceptorulu genului omenescu dupa comiterea pecatului (Fac. 3, 19.) „*Pamêntu esti si in pamêntu te vei întórce*“. Ce nou se întêmpla dara decumv'a omulu nascutu spre acést'a, face destulu legei si sentintiei divine? . . . Nu e inusitatu ce e antiquatu, nu e neaudítu ce e quotidianu, nu e propriu ce e comunu. Déca pre mosi stramosi i-amu cunoscutu pre calea acést'a a mortiei a fi mersu inainte, déca in urma pre

¹⁾ Hom. 85 in Joan. T. VIII. p. 467. — ²⁾ Hom. 65 in Joan. T. VIII p. 347.

patriarhi si pre profeti, incepându dela Adamu, amu audítu a nu se fi mutatu de aci fara a mori, anim'a nóstra se o redicamu din adênculu intristarei; càci ce au fostu datori au redatu. Si intru adevèru, ce intristare se fia cându se redà debitulu? Acést'a e detorintia adevèrata, ce cu nici unu banu nu se pòte rescumperá. Acést'a e detorintia ce neci vértutea nu escusa, de carea neci intieleptiunea, neci poterea, neci chiar' imperatii n'au potutu scapá.“¹⁾

Nu asiu considerá a fi deplinite notitiile aceste scóse din antiquitate, de nu a-si commemorá inca si alte datine de insemnatate secundarie observate pre têmpulu s. Chrysostomu. Anume:

1) Conductului funebrele urmáu servitorii celui repausatu inca si caili imbracati in gele.

Asia de es. unde vorbesce despre postulu Niniviteniloru scrie: „Precum la mórtea unui avutu a demandatu cá pre celu mortu se-lu petréca nu numai servitorii si servitórele ci si caili imbracati in saculu celu comunu, cá prin acést'a se se arete marimea calamitateri si pre toti se-i indemne la misericordia.“²⁾

Servitorii acei'a portáu haine negre, éra pre capulu lor éra imprasciata cenusia.

„*Toturoruru casniciloru am demandatu a merge in haine negre, avendu pre capulu lor imprasciata cenusia.*“³⁾

b) Servitórele se indemnáu la plânsu si tânguire. Are-tându s. Chrysostomu cà cei repausati se onorédia si se ajutóra cu faceri de bine si cu celebrarea sacrificialorú, acestei'a opune datin'a crestinésca reprobabila dîcându:

„Éra tu nebagându-le tóte aceste in séma imitezi pre servitórie la plânsu, cá si cum prin ace'a s'ar' face onóre mortului, ce'a-ce e rusinea cea mai estrema.“⁴⁾

c) Cei ce se intorceáu dela mormênturi, se spaláu. „Multi re'torcându-se dela mormênturi se spala, dara re'torsi dela teatru nu gemu, veci vérsa lacreme.“⁵⁾

1) De consol. mortis 2. T. VI. p. 295 seq. — 2) Hom. 3. ad Pop. Antioch. 4. T. II. p. 52. — 3) Lib. II. adv. oppugn. vitae monast. 2. T. I. p. 334. — 4) Hom. 52. al. 53. in Joan. 4. T. 8. p. 348. — 5) Hom. 38 in Math. 6. T. VII. p. 426.

d) Dupa inmormântare se chiamáu preotii si seracii la facere de rogatiune.

„Pentru-ce dara schimosesci pre celu mortu? (cu plânsu) pentru ce spaimentezi si pre altii cu fric'a mortiei? pentru-ce dái occasiune la multi cá se acuse pre Domnedieu, cá si pre celu ce a facutu mari rele? Si ce e mai multu, pentru-ce chiami dupa ace'a pre cei seraci si pre preoti cá se se róge? — dici, — pentru ace'a, cá se afle odichna cel'a ce a moritu, cá se-i fia judecatoriu induratu.“¹⁾

e) unii eráu asia de petrunci de dorere încátu 'si faceáu locuinti'a lângă mormânturile repausatului.

„Multi — dice s. Chrysostomu — petrunci de doreea sântîrei intolerabile, pentru totu-de-a-un'a si-a pusu domiciliulu aprópe de mormânturile mortiloru, acést'a nu ar' face, déca nu ar' avé cev'a mângaiare din privirea locului.“²⁾

f) Spre alinarea dorerei si a intristarei, dupa templat'a inmormântare, cunoscutii fiindu chiamati, se adunáu la cas'a celui gelitoriu, unde se faceá ospetare cu vinu si cu mâncare.

Despre acést'a marturisesce s. Chrysostomu cându spre escusarea betiei lui Noe aduce inainte cá caus'a acelei'a fù intristarea. Díce adeca:

„Pentru ace'a multi ómeni, mai vêrtosu pre tîmpulu inmormântarei, cându adeca cinev'a a perduu pre fiu, ori soçi'a, de-óra-ce perturbarea silesce si invinge intristarea, de-óra-ce dominéza conscienti'a, chiama pre amici la cas'a s'a, face conviviu splendidu, si se dá vinu celui cuprinsu de intristare, cá se i se alineze ran'a.“³⁾

In urma:

g) Vragitóriele spre eserciarea maiestriei s'ale adunáu ósele mortiloru. „La asia genu de maleficia au venitu, câtu nu dubitéza a aduná ósale mortiloru.“⁴⁾

J. Borosiu.

1) Hom. 31. al. 32 in Mat. 3. T. VII. p. 374. — 2) De s. Babyla contra Julian. ex gentil. 11. T. II. p. 551. — 3) Conc. V. de Lazaro 6. T. I. p. 1038. — 4) Hom. 37. al. 38. T. VII. p. 427.

Predica la sântîre de cemeteriu.

„Pamêntu esti, si in pamêntu te
vei întôrce,“ Cartea Facerei c. III. v. 19.

Cu aceste cuvinte a incheiatu Domnedieu seri'a pedepsei
pecatului stramosiescu. — Ce urmare intristatôre a peca-
tului neinfrânarei si neascultarei! — Ce sanctiune infrico-
siata a pedepsei pecatului!!

Omulu creatu din tierina dupa chipulu si asemenarea
lui Domnedieu,¹⁾ — insufatu cu suflare de viétia, si infrum-
setiatu cu sufletu viu,²⁾ — fiinti'a acést'a micșiorata numai
cu puçinu ôre-ce decâtu ângerii si incununata cu marire
si onóre,³⁾ — marirea acésta a lui Domnedieu,⁴⁾ de dupa
voi'a domnedieésca are éراسi se se întôrca in pamêntu din
care fù si luat!

Omulu carele de catra Domnedieu fù pus, cá se dom-
nésca preste tôte lucrurile maniloru lui Domnedieu,⁵⁾ si
asiediatu in loculul desfatarei, éta cá in urmarea pedepsei
pecatului, asemene celoralalte lucruri create⁶⁾ aveá se pôrte
intru sine sêmtiulu dorerosu, cá va mori si nu va mai fi,
— si nici cá va mai avé potere preste spiritulu seu in diu'a
mortiei,⁷⁾ — avé se fia supusu mortiei si stricatiunei, pen-
tru-cá „resplat'a pecatului este mórtea.“⁸⁾

O! si acésta pedépsa o sêmtimu cu totii, — vomu avé
se esperiamu cu totii realisarea ei necontenita, de-óra-ce
„precum printr'unu omu a intratu pecatulu — si osêndirea
— in lume, si prin pecatu mórtea, asia intru toti ómenii
mórtea a intratu,“⁹⁾ „si s'a datu fia-carui'a díle cu numeru si
vreme.“¹⁰⁾

Cu adeveratu, I. Credintiosi! „toti scimu cá vomu mori,“¹¹⁾
si pamêntulu care 'lu calcamu, 'lu lucramu si ne nutresce,
spre marturi'a pecatului si spre intarirea pedepsei acelu'a,
acel'a va se ne primésca de nou in sênulu seu, acel'a ne
este mam'a comuna din carea amu esitu si in sênulu carui'a
éراسi ne vomu întôrce.

1) Fac. I, 26. — 2) Fac. II, 7. — 3) Evr. II, 7. — 4) I. Cor.
XI, 7. — 5) Fac. II, Ps. VIII, Evr. II, 7. — 6) Ecl. II, 19, seq.
— 7) Ecl. VIII, 8. — 8) Rom. VI, 23. — 9) Rom. VI, 12, 18.
— 10) Intiel. Siracu XVII, 2. — 11) Ecl. IX, 5.

Veti dîce⁷a buna séma, I. Credintiosi! O! ce mama nemilósa, ce sênu spaimêntatoriu si infricosiatu ai tu pamêntule!!

Dar' nu, — acést'a nu e cu potintia! nu — pentru-cà se sciti voi Credintiosiloru! cumcà prin „alu doile omu din ceriu“¹⁾ — Christosu Mântuitoriulu, morindu pentru noi, — „din prisosinti'a bunatatiei si a darului dreptatei“ nu numai „toturoru ómeniloru a daruitu indreptarea vietiei,“²⁾ ci „prin mórtea Acelui'a s'a inghitîtu mórtea intru invingere,“³⁾ si „s'a adusu la lumina viéti'a si nestrictiunea.“⁴⁾ — Prin picaturile de sânge la sacrificiulu crucei s'a sântîtu pamêntulu si s'a eliberatu de sub blastemulu intristarei pedepsei pecatului, si ce e mai multu prin punerea in mormêntu alu Domnului Christosu, acelu pamêntu sântîndu-se, s'a prefacutu in locu de odichna, in locuintia de pace si de mângaiere, in isvoru de usiorare si de trecere la viéti'a vecinica neperitória; — încâtu potemu cântá cu s. baserica, cã „bogatu s'a facutu mormêntulu, cã primindu intru sine prefacatoriulu cá pre unu adormitu, s'a aretatu domnedieésca visteria de viéti'a, si isvorulu inviarei spre mântuirea nóstra.“⁵⁾

Dupa mórtea Mântuitoriului, visteri'a de viéti'a cu adeveratu si isvorulu inviarei ne este nóue, Credintiosiloru! mormêntulu, — sêntulu pamêntului, fiindu-cã intr'ênsulu se sémêna intru stricatiune si nemarire trupurile nóstre, cá se se scóle intru nestrictiune si marire.“⁶⁾

De unu atare locu de repausu si isvoru de viéti'a s'a alesu si acést'a parte a pamêntului, carea de dupa datin'a pia crestinésca, prin rogatiunea si invocarea darului cerescu, adi s'a binecuvêntatu, s'a sântîtu, si s'a dedicatu de cemeriu,*) — cá primindu in sêntulu seu spre adormire, spre repausu — mai alesu trupurile credintiosiloru ai acestei parochie, acele se le pastreze pâna la invierea cea de apoi spre aretarea poterei si marirei lui Domnedieu.

1) I. Cor. XV, 47. — 2) Rom. V, 17. — 3) I. Cor. XV, 54. — 4) II. Tim. I, 10. — 5) Trop. 1. 2. od'a VII. in Sâmbat'a cea mare. — 6) Eph. V, 30; — I. Cor. XV, 42, 43.

*) Koimetérion — Coemeterium séu Cimeterium, românescó insémna „locu de repausu.“

Si óre in acestu momentu solemnu, — la acésta oca-
siune sacra, serbatorésca, — acum'a cându s. baserica in
mesur'a puterii s'ale de sântíre prin actiuni sacre, deosebesce
acestu locu si 'lu preface in locu sacru de odichna, — óre
— dîcu — cu ce cuvinte se ve agrairescu? — cu ce inve-
tiatura crestinésca se contribui la intarirea pietatei, la com-
plinirea mântuirii vóstre?

Dóra se petrundu cu cugetulu in adênculu animei vóstre,
si cunoscându sêmtiulu de intristare dorerósa si neliniscea
spaiméntatória ce póte s'ar' petrece in ace'a la cugetulu
mortiei secure ce ne ascépta, la meditarea cá acestu locu sânti-
tîtu ne va serví de locul odichnei? — póte se mai marescu
ace'a intristare, se mai intarescu ace'a nelinisce sufletésca?

O nu, — nu! ci voiu schimbá intristarea vóstra intru
desfatere sânta, voiu intari credint'á, voiu inaltia spe-
rarea vóstra, si me voiu nisui a aprinde in animele vóstre
foculu iubirei, increderei, pacientiei si alu liniscei adeverate,
— dîcându-ve cu s. Apostolu cá „desí intru Adamu noi
toti morimu, — dara intru Christosu vomu si inviá cu totii
si ne vomu schimbá,“ — pentrucá „se cade stricatióului
acestui'a se se îmbrace intru nestrictiune, si moritoriulu
acestui'a intru nemorire.“¹⁾

Urmându acestei invetiaturi apostolice, — in cuvên-
tarea mea de adi ve voiu aretá adevéru credintiei cresti-
nesci despre „inviarea mortiloru,“ adeca cá de-sí trupurile
nóstre sé punu in mormêntu, inse in diu'a cea mare a ju-
decatiei érase vomu inviá „cá se ne aretamu inaintea jude-
catei lui Christosu.“²⁾

„Domnedieu prin carele suntemu chiamati spre impar-
tasirea Fiiului seu Isusu Christosu³⁾, si „care póte se ve
intarésca pre voi dupa bunavestirea mea si dupa predicarea
lui Isusu Christosu,“⁴⁾ acel'a se deschida anim'a vóstra spre
intielegerea tainei inviarei mortiloru, — cá ast'felu „lumi-
nându ochii animei vóstre, se sciti care este sperarea chia-
mării vóstre si marirea cea preinalta a puterii lui Domne-
dieu intru noi.“⁵⁾

Ve rogu se me ascultati!

1) I. Cor. XV, 22—53. — 2) II. Cor. V. 10. — 3) I. Cor. I.
9. — 4) Rom. XVI. 25. — 5) Eph. I. 18 seq.

Mórtea fiesce-carui'a e segura. Si ce este mai infricosiatu decâtu sêmtiulu mortiei, ce este mai intristatoriu decâtu cugetulu despartîrei de acést'a lume! Cu spaima primim la mormentele celoru repausati, si ne cutremuramu de momentulu in care trupulu nostru are se se deslege, are se se dea stricatiunei.

Cu adevveratu e asia! dara pre atât'a e de adevveratu si ace'a, cà legea nóstra crestinésca ne intinde unu leacu securu in contr'a aceloru sêmtîri. — Intristarea animei, infricosiarile sufletului si neliniscea sêmtiuriloru credintiosiloru desvoltate póte prin cugetulu mortiei, le indulcesce, le alina ace'a credintia adevverata, cà: mórtea este numai trecerea doreriloru, necasuriloru la viéti'a fericita, — morméntulu este pântecele din care ne nascemu de nou spre primirea remuneratiuniloru mostenirei neperitórie domnedieesci.¹⁾ — Pentru-cà óre ce ar' poté se fia mai mângaitoriu pentru sufletulu crestinescu, decâtu credinti'a reinviarei, — ce l'ar' poté indemná si intarí mai tare spre lucrarea vêtutiloru, spre sustiênera liniscita a necasuriloru, decâtu convingerea nemoririi sufletului si a remunerarei adevverate urmate inviarei din morti!?

Si chiar' si acést'a e un'a din causele pentru care invetiatur'a si credinti'a crestinésca despre invierea mortiloru este credinti'a fundamentala a religiunei crestinesci, asia câtu cu dreptu cuvêntu a potutu dîce s. Parinte Augustinu cà „departéza credinti'a inviarei mortiloru, si de locu nimicesci cretinismulu.“²⁾

Si cu adevveratu, I. Credintiosi, cà „déca nu este invierea mortiloru — precum ne invétia s. Apostolu Paulu — neci Christosu nu a inviatu. Éra de nu a inviatu Christosu, zadarnica e predicarea nóstra si zadarnica e si crecredinti'a vóstra.“³⁾

Nu e zadarnica inse neci invetiatur'a basericeii, cu atâtu mai puçinu credinti'a vóstra, Credintiosiloru! — ci acést'a are temeiu neinfrântu, dovedire luminata, nu numai in marturisirile evidente ale s. scripturi si a traditiunei sacre eclesiastice, ci in insasi crearea naturei si invierea ei de tóte dîlele, precum si in demnitatea nóstra omenésca.

¹⁾ Cfr. S. Ephr. — ²⁾ In ps. 101 n. 7. — ³⁾ I. Cor. XV. 13, 14.

Graiescu catra voi Credintiosiloru! cá sí catra acei'a, pre carii „Domnedieu v'au sigilatu si v'au datu arvuna spiritului intru animele vóstre“¹⁾, si cari cunósceti pre Domnedieu si sunteti cunoscuti de Dênsulu.“²⁾ Dreptu ace'a mai antâiu ve voiu propune unele marturisiri ale s. Scripturi cá din acestu isvoru alu credintiei vóstre se ve convingeti despre adeverulu credintiei crestinesci intru inviarea mortîloru.

Ascultati dara mai antâiu marturisirile legeri (Testamentului) vechi.

Cându Domnedieu s'a aretatu lui Moise in rugulu celu nearsu, Moise apropiendu-se catra acelu rugu a auditu cuvintele Domnului dîcîndu-i-se: „Eu sum Domnedieulu' tata-ne-teu, Domnedieulu lui Avramu, Domnedieulu lui Isacu si Domnedieulu lui Jacobu³⁾ nu este Domnedieu, Domnedieulu mortîloru, ci alu viiloru.“⁴⁾ Asiadara insusi Domnedieu adeveresce, cá nu e Domnedieulu mortîloru ci alu viiloru, adeca a acelor'a a caroru animi e in mân'a Lui⁵⁾, éra trupurile voru reinviá si impreuna voru fi vii si voru luá resplat'a vietiei.

Sublime inse suntu in acést'a privintia marturisirile profetice ale Profetîloru legeri vechi. Asia:

Profetulu Ezechielu in vedeniele s'ale cu colorile cele mai frumóse descrie inviarea mortiloru.⁶⁾ Profetulu Isai'a espresu si chiaru marturisesce dîcîndu: „Invia-voru mortii si se voru sculá cei din mormênturi.“⁷⁾ Éra profetulu Daniilu descriendu tîmpulu infricosiatu alu judecatiei dîce: „Si multi dintre cei ce dormiá in tierin'a pamêntului se voru sculá, unii la viétia eterna, éra unii la ocará si la rusine vecinica.“⁸⁾

Spuneti-mi inse credintiosiloru! ce e ace'a ce se pune in mormêntu, ce e ace'a ce dórme in tierin'a pamêntului, — óre nu e trupulu celu rece si fara suflare? O da! si éta dupa marturisirile profetice, acestu trupu, dupa mandatulu domnedieescu, se va redicá, va inviá din mormêntu.

Credinti'a acést'a vestita in legea vechia si marturisita de catra poporulu jidovescu, o vedemu intarita si prin mar-

1) II. Cor. I. 22. — 2) Gal. IV. 9. — 3) Esire III. 6. — 4) Math. XXII. 32. — 5) Intiel. III. 1. — 6) XXXVIII. 7. 8, — 7) XXVI. 19. — 8) XII. 3.

turisirile fratiloru Machavei. — Unulu dintre acei'a spre exemplu asia dîce tiranului torturatoriu: Tu dara tica losule ne scoti pre noi dintru acésta viétiá, éra imperatulu lumei, pre noi cei ce morimu pentru legile Lui, éراسi ne va inviá cu inviarea de viétiá vecînica,“ — éra alu 3-le dintre acei frati ast'feliu respunde: „Din ceriu le-am dobânditu aceste (medulari) si pentru legile lui nu le bagu in séma, pentru-cá sperezu cá dela elu éra-si le voiu primí.“¹⁾ Ce e mai adeveratu decátu acést'a? Desí viéti'a nóstra se finesce pre acestu pamêntu cu asiediarea trupuriloru nóstre in mormêntu, — macaru-cá medulariele nóstre se facu pravu si cenusia, — dar' speramu cá acele éra-si le vomu reprimí dela Domnedieiu intru inviare.

Séu decumv'a dóra marturisirile aceste alese din legea vechia nu ar' intarí in destulu credinti'a vóstra intru inviarea mortîloru, întórceti-ve — rogu-ve — privirea si anim'a vóstra catra „incepetoriulu vietiei nóstre“, catra celu ce este „viéti'a si inviarea“²⁾ cá din gur'a lui se invetiati si din faptele lui domnedieesci se ve convingeti despre adeverulu credintiei vóstre.

Si cum ne invétiá Mântuitoriulu nostru Isusu Christosu?

„Nu ve mirareti de acésta — dîce — cá vine ór'a intru carea toti cei ce suntu in mormênturi voru audí versulu Fiiului lui Domnedieiu, si voru esí cei ce au facutu bine intru inviarea vietiei, éra cei ce au facutu rele intru inviarea judecatei.“³⁾

Unde ve trebuesce, Credintiosiloru! dovéda mai chiara decátu acést'a esita din gur'a Mântuitoriului? — dar' decumv'a dóra nu a-ti crede cuvintelorú, credeti faptelorú,⁴⁾ acelorú fapte ale poterei Domnedieesci cu care Christosu a comprobatu adeverulu cuvintelorú s'ale. Si óre se nu cunósceti voi I. Credintiosi acele fapte? Éta Christosu a inviatu pre fét'a lui Jairu⁵⁾, — pre fiulu veduvei⁶⁾, a inviatu pre Lazaru de patru díle mortu.⁷⁾ — Dar' sum'a dovedîloru inse este actulu celu mai majestosu si miraculosu legatu de persón'a domnedieésca a Mântuitoriului, adeca inviarea lu-

¹⁾ Mach. VII. 9, 11, 14. — ²⁾ Fapt. Ap. III 15, — Jo. XXI. 25. — ³⁾ J. V. 28, 29. Cfr. VI, 39. — ⁴⁾ S. Joanu gura de aurú. — ⁵⁾ Marcu V. 42. — ⁶⁾ Luc. VII. 14. — ⁷⁾ Joanu XI. 39—44.

turisirile fratiloru Machavei. — Unulu dintre acei'a spre esemplu asia dîce tiranului torturatoriu: Tu dara tica losule ne scoti pre noi dintru acésta viétiá, éra imperatulu lumei, pre noi cei ce morimu pentru legile Lui, éراسi ne va inviá cu inviarea de viétiá vecínica,“ — éra alu 3-le dintre acei frati ast'feliu respunde: „Din ceriu le-am dobânditu aceste (medulari) si pentru legile lui nu le bagu in séma, pentru-cá sperezu cá dela elu éra-si le voiu primí.“¹⁾ Ce e mai adevératu decátu acést'a? Desí viéti'a nóstra se finesce pre acestu pamêntu cu asiediarea trupuriloru nóstre in mormêntu, — macaru-cá medulariele nóstre se facu pravu si cenusia, — dar' speramu cá acele éra-si le vomu reprimí dela Domnedieu intru inviare.

Séu decumv'a dóra marturisirile aceste alese din legea vechia nu ar' intarí in destulu credinti'a vóstra intru inviarea mortíloru, întórceti-ve — rogu-ve — privirea si anim'a vóstra catra „incepetoriulu vietiei nóstre“, catra celu ce este „viéti'a si inviarea“²⁾ cá din gur'a lui se invetiati si din faptele lui domnedieesci se ve convingeti despre adevérulu credintiiei vóstre.

Si cum ne invétia Mântuitoriulu nostru Isusu Christosu? „Nu ve mirareti de acésta — dîce — cá vine ór'a intru carea toti cei ce suntu in mormênturi voru audí versulu Fiiului lui Domnedieu, si voru esí cei ce au facutu bine intru inviarea vietiei, éra cei ce au facutu rele intru inviarea judecatei.“³⁾

Unde ve trebuesce, Credintiosiloru! dovéda mai chiara decátu acést'a esita din gur'a Mântuitoriului? — dar' decumv'a dóra nu a-ti crede cuvinteloru, credeti fapteloru,⁴⁾ aceloru fapte ale poterei Domnedieesci cu care Christosu a comprobatu adevérulu cuvinteloru s'ale. Si óre se nu cunósceti voi I. Credintiosi acele fapte? Éta Christosu a inviatu pre fét'a lui Jairu⁵⁾, — pre fiulu veduvei⁶⁾, a inviatu pre Lazaru de patru díle mortu.⁷⁾ — Dar' sum'a dovedíloru inse este actulu celu mai majestosu si miraculosu legatu de persón'a domnedieésca a Mântuitoriului, adeca inviarea lu-

1) Mach. VII. 9, 11, 14. — 2) Fapt. Ap. III 15, — Jo. XXI. 25. — 3) J. V. 28, 29. Cfr. VI, 39. — 4) S. Joanu gura de aur. — 5) Marcu V. 42. — 6) Luc. VII. 14. — 7) Joanu XI. 39—44.

minata a Acelui'a. — Pentru-cà sciti cu totii cumcà desî domnedieesculu nostru Invetiatoriu „a moritu pentru peccatele nòstre si s'a pusu in mormèntu, — dar' „a stricatu mórtea“ si „a inviatu a trei'a dî, dupa scripturi.“¹⁾ — Asia e! s'a scolatu din morti, cá se se faca „incepetur'a mortiloru,“ cá se domnésca si pre cei vii si pre cei morti.“²⁾

Acést'a asia fiindu, cu tóta dreptatea potemu dîce cu s. Apostolu Paulu cá „de vreme-ce Christosu se predica cá s'a scolatu din morti, in ce chipu dîcu unii dintre voi cá inviarea mortiloru nu este.“³⁾ Apoi nu sciti, Crestiniloru! cá „Christosu e capulu nostru si pétr'a din capulu anghiului.“⁴⁾ si cá noi suntemu „trupulu lui Christosu si medulari din parte?“ nu sciti cá „trupurile vòstre suntu medularile lui Christosu.“⁵⁾

Déca inse capulu vostru Christosu s'a sculatu din morti, óre medularile se remâna mórte? óre onórea si conditiunea capului nostru se nu se impartasiésca si medulariloru? Ba da, pentru-cà credemu cá „Domnedieu care pre Domnulu (Christosu) l'a scolatu, si pre noi ne va sculá din morti prin puterea s'a, — si ne va pune impreuna cu sene, cá tóte-'su pentru noi.“⁶⁾ Pentru acé'a dîce si s. Parinte Ambrosiu cá „decumv'a Christosu nu s'a scolatu *pentru noi*, atunci cu adeveratu neci cá s'a scolatu, de óra-ce cá se se scóle *pentru sene* nu a fostu pentru-ce.“⁷⁾

Se nu ve indoiti dreptu acé'a nemica, ci fiti tari in credinti'a vòstra cá si trupurile nòstre se voru sculá, — pentru-cà celu ce a stricatu baseric'a s'a — trupulu seu — si a trei'a dî o-a zîditu,⁸⁾ — acél'a a buna séma va rezîdi si baseric'a Spiritului sântu, carea este trupulu vòstru⁹⁾, — acelu „Domnedieu bogatu intru indurare, pentru multa iubirea s'a cu carea ne-a iubit, impreuna ne va sculá.“¹⁰⁾

Pentru-cà adeveratu este celu ce a dîsu cá de credemu cumcà „locuesce intru noi Spiritulu celui ce a sculatu pre Christosu din morti, — va inviá si trupurile nòstre cele mori-

1) II. Cor. XV. 3; Rom. IV. 25; I. Cor. XV. 4. — 2) I. Cor. XV; Rom. XIV, 9. — 3) I. Cor. XV. 12. — 4) Eph. V. 23.; II. 24. 5) I. Cor. VI. 15; I. Cor. XII, 27; Rom. XII. 5. — 6) I. Cor. VI. 14; II. Cor. IV. 14; Tess. IV. 13. — 7) De excessu Fr. sui Sabyri. 8) Jo. II. 19. — 9) I. Cor. III. 16; VI. 19. — 10) Eph. II. 4-6.

tórie pentru spiritulu lui carele locuesce intru noi.“¹⁾ Se cunósceti — O! se cunósceti, Credintiosiloru! cà ins'a-si in-vingerea lui Isusu Christosu preste mórte este caus'a si isvorulu inviarei nóstre, pentru care si díce s. Apostolu cà „precumu intru Adamu toti moru, asia si intru Christosu toti voru inviá.“²⁾

Dupa tóte aceste, I. Credintosi! de-sî a-si poté díce cà spre intarirea credintiei vóstre crestinesci despre inviarea mortiloru, ne-ar' fi fostu destulu de comprobante si cele pâna aci commemorate; — dar' nu! — se nu ne oprimu aci — ci ve rogu urmatî-mi cá impreuna se consideramu creatiunea cu tóta frumseti'a s'a.

Lumea cu tóta frumseti'a s'a vestesce marirea poterei lui Domnedieu, ea este lucrulu mâniloru Lui, — dara mai cu séma omulu cá sî chipulu si asemenarea lui Domnedieu este coron'a creatiunei.

„Considera-te dara singuru pre tine o omule si crestine! cá se affi adeverulu lucrului. — Recugeta cà ce ai fostu mai 'nainte de ce ai fostu? a buna séma nimicu, pentru-cà alt'-cum ti-ai aduce aminte, de cumv'a ai fi fostu.“

Spune-mi unde erá trupulu teu si form'a acést'a a medulariloru t'ale inainte de ce te-ai fi conceputu si nascutu din pântecele mamei t'ale?

Decumv'a inse ai fostu nimica, mai'nainte de ce ai fi esistatu, atunci asemenea — cându incetându de a fi (trupesce) te faci nimica, — óre pentru-ce se nu poti éra-si a fi din nemic'a prin poterea aceluia? Ce nou dara ti-se pare tîe — o Crestine!/? Cel'a ce nu ai fostu, te-ai facutu, — si cându nu vei mai fi éra-si te vei mai face. — Arétami mai antâu caus'a din care te-ai zîditu, si apoi cérca si ace'a cu carea vei fi, cu adeveratu mai usioru fi-vei zîditu, cel'a ce ai mai fostu óre-cându, pentru-cà nu a fostu greu lui Domnedieu a te zídí cându inca nu erái.“³⁾

Se trecemu inse Credintiosiloru! dela fiinti'a nóstra la lumea esterna. — Priviti starea si frumseti'a ei, considerati

¹⁾ Rom. VIII. 11. — ²⁾ I. Cor. XV. 22. Cfr. Act. Ap. IV. 2; Evr. VI. 2. — ³⁾ Tert. Apolog. c. XLVIII. n. 165; S. Aug. de catech. rud. c. XXV. n. 46. S. Hypol. l. adv. graec. Vedi acést'a la Hurter. Teol. dogm. T. III. p. 520.

decursulu, viéti'a ei! si óre nu ve-ti aflá intr'éns'a descoperita, deslegata si intarita credinti'a despre inviarea mortiloru? Ba da, Crestiniloru! si inca in modulu celu mai chiaru si mai luminatu. — Pentru-cà ce ni se aréta nóue in natura, in lumea din afara? — Ori nu vedeti?

Sórele apune si resare, — stelele trecu si éra-si se aréta, se re'torcu, tîmpulu unde se finesce acolo de nou incepe, florile se vescediescu si éراسi re'nvia, — semêntiele numai déca putrediescu, resaru, — tóte nimicindu-se se conserva, tóte se schimba de dupa apunere.

Si óre numai tu omule, — domnulu tuturoru celoru ce pieru si moru in natura, — numai tu se mori cá se si pieri? ¹⁾

Cum ar' fi acést'a cu potintiã? cum ar' conveni acést'a cu demnitatea si superioritatea omu'ui? cum cu bunatatea, si dreptatea nemesurata a lui Domnedieu? O nu — Crestiniloru, nu! omulu de-sí móre dar' nu piere, dupa marturisirea Mântuitorului elu nu mai „dórme,“ ²⁾ pentru-cà „a lui Domnedieu e totulu precum si nimic'a“ ³⁾ carele „prevediêndu póte necredinti'a t'a, Crestine! in lucrurile naturei ti-a pusu inainte icón'a inviarei, cá ast'feliu vediêndu tu cele ce se intêmpla cu lucrurile fara de viétiã, — din ace'a se credi cá ce se póte si se va intêmplá cu fiintiele vietuitoré.“ ⁴⁾

Credeti dara cu taria, I. Credintiosi! cà de se si pune trupulu nostru in mormêntu, — de se si face pravu si cenusia, — inse éra-si va inviá; — séu ve dubitati inca? atunci ve intrebu cu s. Apostolu cá „tu ce sémeni óre inviéza de nu va mori?“ ⁵⁾ nu, — chiar' asia trebue se morimu si noi cá se inviamu. — Apoi se sciti cá „tóte ce se vedu a se nimici in lume, remânu mântuite si nevatemate pentru a-totu-poternici'a lui Domnedieu: carele cându va voi, fara intârdiare si fara greutate le va si repará.“ ⁶⁾

Pre lângã aceste, déca pusetiunea nóstra in opulu creatiunei aduce cu sine si óre-si-cumv'a necesariu pretinde inviarea nóstra din morti, — mai adaugu cá acést'a o cere in-

¹⁾ Tert. de resur. carn c. 2 — Cfr. Apol. c. XLVIII. nr. 166. — S. I. Damasc. Expos. Fid. ortod. l. IV. 134. — ²⁾ Marcu. V. c. 2. — ³⁾ Tert. Apol. cap. XLVIII. 166. — ⁴⁾ S. Cyril Jeros. Cat. 18 n. 6. — ⁵⁾ I. Cor. XV. 36. — ⁶⁾ S. Aug. de catech. rud. c. XXV. n. 46.

s'asi demnitatea noastră trupésca, si o pretinde dreptatea lui Domnedieu.

Pentru-cà: Domnedieu ne-a zîditu cu mân'a s'a dupa chipulu seu, trupulu l'a animatu cu suflare de viétia dupa asemenarea vivacitateri s'ale, l'a pusu domnu preste tóte lucrurile mâniloru s'ale, — la instruat cu precepte si invetiaturi, deci cum ar' poté se fie cá Domnedieu pre acésta lucrare a ingeniului seu, pre frumseti'a întreprinderi s'ale, — erede alu liberalitateri, — pre preotulu religiunei s'ale, — pre ostasiulu marturisirei s'ale: se-lu destine spré perire vecinica? Departe, departe se fia acést'a!!¹⁾ „A díce asia cev'a — Crestiniloru! cà trupulu nostru care este locuinti'a lui Domnedieu; intru care locufesce Spiritulu Tatalui, — nu se va mântuí cì va perí, acést'a ar' fi blasfemi'a cea mai mare“.²⁾

Dupa tóte aceste se mai recugetamu si ace'a cà Domnedieu e celu mai sântu si dreptu. Sânti'a si dreptatea acést'a inse pretinde acést'a. Pentru-cà precum trupulu a fostu partasiu binelui séu reului pre paméntu implinitu, — asia e cu dreptate cá nu numai sufletulu, cì si trupulu impreuna se fia partasiu intru remunerare. Si macaru-cà sufletulu concepe si lucra intru noi, dar' trupulu i-servesce si deplinesce lucrarile sufletului. — Si óre nu ar' fi Domnedieu nedreptu, decumv'a remunerarea ori pedepsirea meritata o-ar' mesurá numai pentru sufletu, éra nu si pentru trupu, celu ce fù soçiulu sufletului intru observarea ori calcarea ordului moralu. — Sciti cá Christosu Domnedieu a venitu se mântuiesca pre celu pierdutu, asia dara, Credintiosiloru! a bunaséma a mântuitu si va mântuí pre întregulu omu, adeca sufletulu si trupulu acelui'a, éra nu numai de diumetate.³⁾

Cându va aduce Domnedieu diu'a securu dar' nesciutu a fiesce-carui'a, — atunci ne sfêrsimu, si vomu fi asiediati in acestu paméntu sacru, in acestu sênu dulce si liniscitu alu mamei comune. — Frumseti'a noastră se schimba, ne dàm stricatiunei, ne facemu tierina. — Dara trupulu nostru se pune in morméntu cá-si arborii in érna, — acesti'a ascundu verdéti'a loru in uscatiune simulata. Ce te grabesci cá in

¹⁾ Cfr. Tert. Res. car. c. V. — ²⁾ Ireneu l. V. c. 6. n. 2. —

³⁾ J. Damasc. Expos. fid. ortod. l. IV. c. 27. nr. 125.

midiloculu iernei se reinvie si se se rentórca verdéti'a. — Ast'feliu avemu se asceptamu si noi credintiosiloru primavér'a trupului nostru, ¹⁾ — cându adeca in diu'a cea de apoi „insusi Domnulu cu versulu Archangelului si in trimbíti'a lui Domnedieu se va pogorí din ceriu, si cei morti intru Christosu voru inviá antâiu. ²⁾ Asia e, vomu inviá cu trupurile nóstre „nesticati“ — si ori unde si prin ori-ce mórte ne-amu fi sfêrsítu, Domnedieu prin atotu-poternici'a s'a aduceva tóte impreuna si „ne vomu schimbá.“ ³⁾

Acést'a o adeveresce si s. Apostolu Paulu cându dîce: „cà trupulu nostru se sémena intru stricatiune, sculase-va intru nesticatiune, — sémena-se intru nemarire, sculase-va intru marire. — Sémena-se intru nepotintia, sculase-va intru potere, — sémena-se trupu vietuitoriu, sculase-va strupu sufletescu . . . Cà se cade stricatiunii acestui'a se se imbrace intru nesticatiune si celu moritoriu intru nemorire.“ ⁴⁾

Credeti dara lui Domnedieu si Mântuitoriului nostru Isusu Christosu, — credeti vóue insive si se nu ve clatiti intru buna sperarea vóstra, cà Domnedieu din tierina ne va reinviá.

Priviti numai in giurulu vostru! in acestu locu sacru si sântítu, — in acestu locu alu odichnei vóstre! spre marturi'a credintiei, spre inaltiarea si intarirea sperarei vóstre, éta s. baserica ve pune inainte semnele inviarei vóstre nemintiunóse! Si dóra me intrebati cà unde si cari suntu acele semne?

Éta ací in midiloculu acestui locu sântítu se inaltia crucea sánta si sántíta a Domnului! — Acestu lemnu alu mântuirei nóstre este inceputulu, temeiulu, isvorulu, dovéd'a si intarirea inviarei nóstre. — Crucea acést'a a Domnului e aredicata in acestu locu sântítu spre acc'a invetiatura a tuturoru, cá se credemu, se speramu si se marturisimu cà precum Christosu celu ce s'a restignitu pre cruce morindu s'a inmormêntatu si din mormêntu a inviatu: asia si „pre toti cei adormiti intru Christosu aduce-i-va Domnedieu impreuna cu elu,“ ⁵⁾ cá asia pururea cu dênsulu se fimu.

¹⁾ Tert. l. c. c. 12. — ²⁾ Tess. IV. 15. — ³⁾ I. Cor. XV. — ⁴⁾ I. Cor. XV. 32—43. — ⁵⁾ Tess. IV. 14.

Apoi credintiosiloru! óre voi nu urmati asîşderea acestei dispusetiuni a s. baserice? — ba da, — de-óra-ce voi inca asiediați cruci, — semnele invingerei crestinesci — la morméntulu iubitoru vostrii repausati. — Si acést'a de dupa datina si mostenire antiqua o faceti, nu numai cá se aretati cá celu adormitu a fostu „crestinu“ si a moritu crestinesce, ci si din ace'a credintia si cu ace'a intentiune pia cá se marturisiti cá celu repausatu a adormitu intru sperarea in viarei de catra celu ce s'a restignitu pre cruce.

Priviti ve rogu mai incolo! aci in cele patru coltiuri ale acestui locu sântitu suntu asiediate icónele ss. ângeri cu trimbiti'a. — Ce se insemne inse aceste alt'a, decâtu adeverirea in viarei nóstre la diu'a judecatei, cându adeca Domnedieu va tramite pre ângerii sei in cele patru parti ale lumii¹⁾ cá cu versu de trâmbitia se adune inaintea scaunului popórele, spre a luá resplat'a in diu'a in care va judecá Domnedieu cele ascunse ale ómeniloru prin Isusu Christosu, resplatindu fiesce-carui'a dupa faptele s'ale.²⁾

Dar' apoi, óre nu re'noiti, nu infrumsetiati in totu anulu cu flori si cu cununi crucile si morménturile repausatoru vostrii? Si pentru-ce? O! acést'a o faceti nu numai spre dovedirea iubirei, nu numai pentru descoperirea sêmtiului cá pastrati cu scumpetate memori'a adormitiloru vostrii; — ci póte nesciendu si pentru ace'a cá se marturisiti credinti'a vóstra intru re'noirea trupului acelor'a prin in viare, intru infrumsetiarea loru cu coron'a nevescedita a marirei in diu'a judecatei.

Re'noiti si infumsetiati acele mormente, Credintiosiloru! cáci totu de atâte-ori re'noiti si descoperiti adeverulu credintiei crestinesci despre in viarea mortiloru. — O! ve rogu Crestiniloru! cá ingenunchiandu la crucea, la morméntulu celoru adormiti, — in midiloculu liniscei ce ve incungiura, se aruncati numai o privire la plant'a ce cresce, piere si érase reinvia pre acele morminte, — cáci acést'a inca vedesce si intaresce adeverulu credintiei in viarei vóstre!

„Paméntu esti dara omule si in paméntu te vei întórce.“ Se nu te infricosiezi inse de acestu paméntu, —

¹⁾ Apoc. VII. 1. — ²⁾ Rom. II. 16; II. Tess. I. 9.

neci se te cutremuri la cugetulu re'ntórcerei t'ale in acel'a; — cì precum te bucuri cându pamêntulu te indulcesce cu fructele s'ale resarite din semêntia putredita: asia te liniscesce, cãci trupulu punendu-se in mormêntu, de acolo va resari, cá se-si arete inaintea façiei Domnului fructele vietuierei s'ale.

Doriti inse Credintiosiloru! cá aceste fructe ale vietiei vóstre se fia bineplacute Domnului, — cá flórea vietiei — faptele — vóstre se fia cá unu mirosu cu buna mirésma a lui Christosu spre viétia,¹⁾ cá adeca trupurile vóstre se invie spre inviarea vietiei; — doriti Crestiniloru! cá dejá viéti'a nóstra pamêntésca se o petrecemu in pace si cu linisce se asceptamu ór'a despartírei nóstre: atunci e de lipsa Credintiosiloru! cá inca acì pre pamêntu „se morimu pecatului si se fimu vii lui Domnedieu intru Isusu Domnulu nostru“²⁾, — „se nu mai viamu nóue insine, cì celui ce a moritu pentru noi si a inviatu“³⁾, — „neci se facemu medularile nóstre arme de nedreptate pecatului,“ cì „se punemu inaintea lui Domnedieu cá din morti vii, — cá o jertfa viua, sânta si placuta lui Domnedieu,⁴⁾ binesciendu cá „stricatiunea pre nestrictiune nu va moscení.“⁵⁾ Cluj

Cunósceti credintiosiloru! cá „toti trebuie se ne aretamu inaintea judecatiei lui Christosu cá se iee fiesce-cine cele ce le-a facutu in trupu ori bune ori rele;“⁶⁾ — se-lu rogati dara pre D.-dieu cá pâna in diu'a cea infricosiata a judecatei se servésca acestu cimiteriu santítu si dedicatu adi de locu de repausu, de pace si de linisce trupuriloru vóstre, — cá din senulu aceluí'a se resara si se reinvia spre viétia vecinica fericita, spre resplatirea mostenirei, spre respunsu bine placutu Domnului.⁷⁾

Se credeti in viéti'a vóstra cuventeloru si fapteloru Mântuitoriului, cá „se aveti viéti'a veciloru si se treceti din mórte in viétia,⁸⁾ se fia sperarea vóstra neclatita intru inviarea vóstra, pentru-cá inviandu Christosu. Acest'a s'a facutu incepetur'a celoru adormiti.“ Neinctatu se ve rogati cá venindu ór'a cându in mormênturi veti audí versulu Fiiului lui Domnedieu,“ trupurile vóstre din acele se reinvia spre viétia.

Si cându si eu impreunu rogatiunea mea cu a vóstra cá acestu locu nu numai de locu de repausu, cì si spre inta-

1) Cfr. II. Cor. II. 16. — 2) Rom. VI. 11. — 3) II. Cor. V. 15. — 4) Rom. VI. 13; — II. Cor. V. 15. — 5) I. Cor. XV. 50. — 6) II. Cor. V. 10. — 7) Col. III. 24. — 8) Jo. V. 24.

rirea credinției vóstre despre înviarea mortiloru, — nu potu trece cu vederea cá în urma se nu ve aducu aminte detorințiile sacre crestinesci ce le aveti catra acestu locu sântitu, catra toti cei ce voru locuí întrênsulu, si catra voi insive.

Detorintie? — o dá! aveti detorintie:

1) catra acestu locu sântitu. — Pentru-cá sciti cá loculu acest'a e sântitu, anume cu tóte cá nu e de fația Domnulu aci cá si în s. nóstra baserica, — dara aci se odichnesce baseric'a Spiritulu sântu, — locasiulu lui Domnedieu, adeca trupurile nóstre. — Onorati-lu dreptu-ace'a cu pietate crestinesca, — tieneti-lu în curatía, ordine si frumsetia cuvenita cáci — asia veti dovedí credinți'a vóstra, veti descoperí iubirea vóstra catra cei repausati. — Aveti detorintia Credintiosiloru:

2) si fația de cei ce jacu în mormênturi Si anume de câte-ori veti pasí în acestu locu de pace si de linisce, — scoborîti-ve si voi în liniscea sufletulu vostru se ve rogati pentru sufletele celoru adormiti, cerêndu-le pace si fericita inviare. — Pentru-cá noi cu totii formamu o baserica, unu trupu alu lui Is. Christosu¹⁾, si macarcá ne departamu dintre cei vii, — remâne totusi legatur'a între noi si dupa mormêntu. Si precum în viétia suntemu detori a ne rogá unulu pentru altulu, cu câtu mai vêrtosu pentru sufletulu celoru ce au trecutu din viétia? Si în urma:

3) aveti detorintia Credintiosiloru si fația de voi insive. Adeca se nu uitati, cá de câte-ori veti pasí în acestu locu, ori veti trece pre lângá elu, se ve aduceti aminte de mórte si de inviare, de judecata, de ceriu si de iadu, — cáci aceste facêndu nu veti pecatuí si cu linisce sufletésca si în pace veti asceptá apropierea capetulu vostru.

Éra cá de inchiare a invetiaturei mele si de despartîre de acestu locu sântitu ve dícu cu cuvintele s. Parinte Ambrosiu:²⁾ „Scolati-ve Credintiosiloru! inca aci pre pamêntu din morti — adeca din pecate — cá se inviati si acolo — adeca în ceriu“ — si se aflatí resplătirea moscenirei, fericirei eterne în „casa nefacuta de mâna vecinica în ceriuri.“³⁾ Aminu.

J. Borosiu.

¹⁾ Rom. XII. 5. — ²⁾ In Ps. 1. — ³⁾ II. Cor. V. 1.

Din Cartea de auru a bisericeii romanesci din Ragl'a.

Românu 'n tîmpu de resuflare
Cu alu seu palosiu vitejescu
Cladeá multu trainice altare
Sub scutul Domnului cerescu;
Cá se privésca lumi si sóre,
Cum neamulu seu si-a lui cladiri
In veci remânu neperitóre
Printre ale lumii sguđuiri.

VASILE ALEXANDRI.

(In Oda „Sfintirea Curtii de Argesiu.)

Precuventare.

Cu scrierea acestei „*Carte de auru a bisericeii românesci din Ragl'a*“ am voítu a realisá numai unu singuru punctu dintre sutele de propuneri facute de domnulu secretariu ministerialu Ladislau Vaida, atátu in adunarile generali ale „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna si cultur'a poporului românu“, câtu si prin scrierile s'ale publicate.¹⁾

In unulu dintre acelea puncte, propuse cá „pentru cei ce facura natiunei si bisericeii binefaceri si donatiuni, se fia la fie-care biserica, spre documentarea onórei si recunoscintei catra atari daruitori, unu protocolu frumosu, in care se se in-scrie numele si faptele daruitorilor celor repausati si celoru inca in viétia; pentru cei repausati se se faca intr'un'a dí anumita rogatiuni solemne, éra binefacatorii, cari mai traiescu, asemenea se se impartasiésca cu ace'a ocasiune in laude meritate.“

Escelenti'a S'a dlu metropolitu gr. cat. Dr. Joanu Vancea impreuna cu prea venerabilulu Consistoriu metropolitanu din Blasiu dejá sub Nr. Consistorialu 495/1873 a ordinaru, prin unu circulariu indreptatu cátra intregu clerulu archidiecesanu gr. cat., punerea in viétia a propunerilor dlui

¹⁾ D. e. in „Transilvani'a“ fói'a asociatiunei trans. etc. diu anulu 1870. Nrii 15, 16, 17 si 18., ér' in estrasu in fói'a cit. 1887 Nr. 13—14.

Ladislau Vaida amintite mai înainte, din carea ordinațiune mi iáu voia a estrage următoarele pasagia:

„Venimu prin acést'a a luá inițiativa la realizarea macaru in un'a parte a principiilor salutarie desfasiurate in adunarea generale a Asociatiunii transilvane pentru cultur'a poporului românu tienuta in Gherl'a la 1868 de unu... si ... fiu alu natiunii si bisericei nóstre, ordinându prin acést'a cá: pre lângă observarea si sustinerea si mai departe a tablei diptice (aminteiariului), séu pomelnicului pentru binefacatorii vii si morti usitatu ab antiquo in biserica nóstra, se se introduca in fie-care parochia câte unu protocolu deosebitu, in care se se inscrie de catra protopopulu tractuale mai antâiu numele, apoi tóte fundatiunile ori de ce natura se fia acelea, precum si faptele demne de recunoscintia a acoloru binefacatori dejá repausati, cari si-au căscigatu mai mari merite pentru biserica, scóla si cleru prin edificarea séu ajutarea bisericeilor, scóleloru séu prin ameliorarea subsistentiei clerului. — Apoi acei binefacatori, cari si acum sunt in viétia, si cari intru adeveru au binemeritatu de biserica, scóla séu cleru — ingrigindu-se de oficiale protopopesci, incredintiate cu inscrierea acestoru protocóle, precum si antisti'a bisericeasca respective insarcinata cu pastrarea nimitului protocolu parochiale, cá: inscrierea, pentru care personalminte remânu respundietórie, se se faca cu tóta precautiunea receruta, cá nu cumv'a se se strecóre in acela numele cuiv'a numai din favoruri nemeritate. — Care protocolu se se perlega spre perpetuarea memoriei binefacatoriloru in fie-care anu un'a-data, anume in dominec'a cea din urma a anului, cu care ocașiune parochulu locale dupa finitulul sântei liturgie se tiêna un'a *cuvântare* ocașionale in biserica, redicându si laudându dupa merite pre binefacatori, implorându intr'o rogatiune dela D.-diu indurare si iertarea pecatelor — si veciniculu repausu sufletelor dejá repausatîloru binefacatori — precum si indurarea, indelunga viétia — pace, sanetate si binecuvântare cerésca preste binefacatorii cei vii!!“ etc.¹⁾

¹⁾ Epistola deschisa adresata dlui Redactoru alu „Telegrafului românu“ etc. de catra Ladislau Vaida. Brasiovu 1873 pag. 34—35 in nota.

Acestea vréu se le realizezu si eu pentru comun'a Ragl'a prin compunerea acestei carte de auru, dar' mai inainte de tóte lasu se urmeze aici:

Câtev'a cuvinte din trecutul basericei gr. cat. din Ragl'a.

Comun'a *Ragl'a*, astadi in comitatulu Bistritia-Naseudu, e un'a dintre comunele vechi situate lângá Valea Budacului. Pre la anulu 1319 o aflamu deja cá sí comuna sub numele „*Radla*“ in comitatulu Doboc'a.¹⁾ Dupa 200 de ani aflamu comun'a supusa unoru nobili magiari, asia pre la 1529 lui Stefanu Verbóczy, la 1618 lui Franciscu Petki, la 1669 lui Nicolae Apafi si asia se vindeá ori se lasá prin testamentu dela o familia nobila la alt'a dimpreuna cu comunele din vecinatate cari se tieneáu de dominiulu Sieului mare.²⁾ Ce baserica si ce preotu á avutu comun'a Ragl'a in acelea tēmpuri, ori dóra nu a avutu de locu, nu se póte scí, — destulu cá mai târdiu pre la anulu 1730, dupa cum scrie comitele Josef Kemény³⁾: „*Pagus habuit Popam valach. 1 subditum, 13 Inquilinos,*“ adeca: „satulu a avutu popa românescu, 1 supusu si 13 iobagi.“ De unde se vede cá cu 158 de ani inainte de astadi comun'a Ragl'a a avutu pastoriu sufletescu si dupa cum presupunu de religiune gr. orientalu, ce'a-ce inse e tocmai asia de greu a aretá, precum e de greu a aflá cá avutau Raglenii pre atunci si cev'a baserica ori numai preotu fara baserica, cáci baseric'a de lemnu care stá pâna astadi au adusu-o numai pre la anulu 1753 din Vermesiu, dupa cum am audítu dela betrâni si dupa cum se vede anulu acest'a (1753) sculptatu cu litere cirile pre usi'a basericei, unde e sculptatu si numele preotului de atunci „Pop'a

1) V. Archiv. des Vereins für siebenbürg. Landeskunde 1846. II. Band pag. 153.

2) Acelea comune suntu: Sebesiulu de susu si de josu, Fri-siulu, Ardanulu, Sioimusiulu, Budaculu românescu, Bêrl'a si o portione din Orheiú.

3) Jos. C. Kemény Transilvania Possessionaria. Tomus 6. Comitatus Doboka, dupa alfabetu la comun'a „Ragla antiquitus Radlya“ se afla numai in manuscrisu in bibliotec'a museului din Clusiu.

George“, care e posibilu se fi fostu totu „pop'a celu românescu“ dela anulu 1730. — In acésta baserica s'au rogatu Raglenii lui Domnedieu pâna astadi in tîmpu de 135 de ani, avêndu la altariulu Domnului dupa pop'a George pre pop'a Todoru, Lupu, Florianu Popu, Dunc'a, Artemie Mihailasiu, Joanu Dumbrav'a, Onisimu Rotariu si Elia Posmusianu, in care decursu de tîmpu baseric'a s'a reparatu de dóue ori: in anulu 1851 s'a largitu mutându-i-se unu parete, ér' in a. 1870 s'a diresu turnulu si s'au pictoritu paretii stricati.

In anii mai de aprópe simtiêndu-se urgenta necesitate de a se edificá in comun'a Ragla o baserica nóua, din materialu solidu si corespundietória tîmpului presinte, si cu deosebire dela anulu 1879 incóce — dupa-ce se pensioná dlu Joanu Margineanu capitanu ces reg. si se asiediá in comun'a Ragl'a, — s'au tienutu cu fruntasii comunei mai multe consultari, cà cum si pre ce cale s'ar' poté indepliní acestu lucru atátu de maretiu.

Multe suntu acelea greutati cari s'au intimpinatu la inceperea edificarei acestei baserici, dintre cari aici numai unele se voru insemná cá posteritatea se védia nu numai cum s'a potutu edificá acésta baserica in butulu tuturoru greutatîloru si pedeciloru ce i-au statu in cale, dar' totu-odata se scie si pre acei'a, cari cu deosebire au lucratu pentru a delaturá greutatîle si pedecile si afara de ace'a au contribuitu si la spesele avute cu facerea tuturoru celoru de lipsa la o baserica pâna cându o vedemu in starea de astadi.

Decisiunile facute in a. 1880 au fostu cá capitalulu basericei in suma de vre-o 4000 fl. v. a. imprumutati in comuna se se scóta in tîmpu de 4 ani, in care tîmpu se adune satenii si materialulu de lipsa spesându-se spre acestu scopu numai interesele anuali.

De-si la inceputu satenii s'au invoitu la acestea si s'a si alesu unu comitetu de 8 persóne sub presidiulu repausatului notariu Const. Botta, cá se supraveghieze lucrurile de caramida incepute in primavér'a anului 1881., — totusi precum se intêmpla căm de regula pre sate cu lucrurile co-

munali — multi nu voira a lucrá nemicu, si in urma lucrarea caramidiloru s'a sistatu.

In anulu 1883 s'a tienutu o adunare generale a intregi comunei basericesci. In ace'a adunare statorindu-se definitivu edificarea basericei s'a alesu „Comitetulu pentru edificarea basericei celei noue,“ constatatariu din urmatorii :

Cá presiedinte dlu *Joanu Margineanu* capitanu ces. reg. pensionatu.

Membrii: preotulu localu	Elia Posmusianu,
cantorulu	Vasile Margineanu,
curatorulu primariu	Vasile Labontiu,
curatorulu	Toaderu Adace,
economulu	George Margineanu,
„	Grigore T. Tomanu,
„	Antonu Adace si
„	Simionu Rusu sucieu.

Acestu comitetu a fostu insarcinatu a pregati tóte lucrările cá edificarea se se póta incepe si duce in deplina cáre cátu mai curându. — Intre multe altele, lucrările comitetului au fostu urmatóriale :

Pentru capitalulu basericei de vre-o 4000 (patru mii) fl. v. a. dati pre cameta pre la locuitorii din comuna a facutu dispositiunile de lipsa cá se se scóta in rate anuali, asia cá cându va fi terminata baseric'a se fia si capitalulu scosu. Acestea dispositiuni au produsu multa neplacere acelor'a, cari erau detori cu sume mai mari si cá se póta amêná terminulu de platire nisuiáu de a lucrá intr'acolo cá se remâna si se se indetulésca Raglenii cu baseric'a cea vechia de lemnu.

Intr'ace'a audiendu-se de prevaricatiunile ce le faceáu nescie evrei din Români'a in muntii comunei politice Ragl'a comuni cu a Budacului românescu, care vându-se o parte din munti, domnulu capitanu Joanu Margineanu umbându in acést'a afacere, dupa-ce a esoperatu scóterea unei comissiuni la façi'a locului, mergendu si petrecundu in susi mai multu de-o septemâna, si dupa-ce raportà despre celea întemplate, aflà cá Raglenii, urmându esemplulu Budaceniloru, neconvenindu-le a aduná materialu, dupa cum s'a

fostu decisu, inca suntu aplecati a face baserica in acelu modu cá comun'a basericésca se imprumute banii ce s'ar' capetá din vinderea unei parti de munti a comunei politice Ragl'a. — Acést'a s'a si facutu, dar' totodata s'au scosu si banii basericei dati imprumutu.

Pentru alegerea si satorirea unui planu nu numai placutu si frumosu, ci totu-odata si corespundietoriu, presiedintele Joanu Margineanu insoçitu de trei membrii a cercetatu mai multe baserice pre Valea Borgòului, Somesiului si airea. Resultatulu a fostu cá s'a luatu ce s'a aflu mai placutu si mai frumosu dela câteva'a baserici; ast'felu s'a luatu dela baseric'a din Borgo-Tih'a constructi'a interióra a boltului, dela ce'a din Ilv'a mica constructi'a turnului, apoi in celealalte constructi'a basericei din Monoru. In urm'a acestor'a s'a insarcinatu maiestrulu architectu dlu Fridericu Weingärtner din Bistritia cá din constructiunile amintite se prelucre planulu de edificare a basericei d'impreuna cu preliminarulu de spese pentru pretiulu acordatu de 100 fl. v. a. obligându-se, cá déca dênsulu ar' deveni întreprindietoriulu edificarei va restitui acésta suma érase in lad'a basericei. Susternându-se acelu planu oficiulu edile comitatensu spre censurare, s'au facutu scaderi insemnate din pretiurile fixate de architectu si apoi aprobându-se si de veneratulu consistoriu, s'a publicatu concursu de licitare in fói'a oficiósa a comitatului, in urm'a carui'a la diu'a defipta fiindu de façia protopopulu Jacobu Popu, adjunctulu pretoriale Alecsiu Lario-nessi, dintre architectii veniti: Weingärtner si Kramer din Bistritia, Antonu Malhaus si Julius Kaintzel din Reginulu sasescu, numai dlu Weingärtner a facutu imbiarea cea mai mica sub sum'a de 18.000 (optspredece mii) fl. v. a. satorita de oficiulu edile, si asia dlu Weingärtner a întreprinsu edificarea basericei pentru pretiulu de 17.823 (sieptespredece mii optu sute dóunedeci si trei) fl. v. a. dându in lad'a basericei cei 100 fl. ce i sar' fi cuvenitu pentru planulu, facutu in sensulu contractului avutu.

E de observatu, cá in sum'a acést'a de 17.823 fl. au fostu preliminati si 60 fl. v. a. pentru scheletulu frontariului, care aveá se-lu faca Weingärtner, dar' nu s'a computatu is

facerea frontariului bisericeii, despre care avea se se îngriješca comun'a bisericeşca.

In anul 1883 s'a inceput saparea fundamentului si s'a pusu pétr'a fundamentala la partea de nordu-ostu unde se incepe altariulu si sancristaiulu, e o pétra simpla pre care nu e alta inscriptiune decâtu „1883“ — La acést'a solemnitate a fostu inviatu si dlu protopopu, care a si venit, inse cându a sositu ceremoni'a erá terminata prin preotulu localu.

S'a inceputu edificarea, dar' a fostu impededata câtv'a tēmpu, confiscându-se de catra auctoritatea comitatensa 12000 fl. cari mai remasese la anul 1886 la institutulu de creditu „Auror'a“ din Naseudu pentru anul 1887, si numai dupa fórte multe rogari si scrisori s'a concesu intrebuintiarea acelei sume pentru edificarea bisericeii. Suplicele celea multe la ministeriu pentru aprobarea contractului de vëndiare (a paduriloru) tóte au fostu puse ad acta de catra comitele supremu — devenitu si comisariu reg. preste padurile nóstre, — pâna s'au adunatu unu magazinu intregu de acte; dar' tóte nu folosira nimicu pâna cându a dechiaratu comun'a bisericeşca, cá banii primiti din vëndiarea de padure i va restituí la cass'a comunala in tēmpu de 20 de ani, pentru care dlu presiedinte capitaniu Joanu Margineanu dimpreuna cu dlu advocatu Lica din Bistritia lucrara dóue dîle tramitiendu propunerea la inaltulu ministeriu, a carei resultatu fù, cá s'a concesu, numai câtu banii de pre munti se incurga la cass'a comitatensa, de unde se se platésca si detoriile ce se facusera pâna atunci.

In tómn'a anului 1885 biseric'a a fostu pusa sub acoperisii si in anul urmatoriu, dupa capetarea concesiunei amintite, s'a continuatu si in 1887 s'a gatatu éراسi cu mari greutati intimpinate pentru neprimirea baniloru incursi din vëndiarea de padure mai din urma, — càci desí s'a fostu promis, totusi nu voiáu a-i dá din cass'a comitatensa, ci voiáu a-i retiéné pentru acoperirea speseloru silvanale.

In primavér'a anului 1887 a lucratu frontariulu din lemnu unu simplu românu din Ded'a Juonutiu Marcu pentru 330 fl. dându-i-se materialulu de lipsa in pretiu de 110 fl.

v. a. si viptulu pre rëndulu satului. Ingredientiele picturei (vapsele etc.) au costatu 137 fl. v. a. Asia lemnulu, lucrulu si materialele de pictura costau 577 fl. din cari inse subtrahîndu cei 60 fl. preliminati pentru scheletulu frontariului, care aveá se-lu faca dlu Weingärtner, dar' nu l'a facutu si fiindu-cà pictoritulu s'a facutu gratis — dupa cum voiu aretá mai in josu — fruntariulu in realitate costa numai cam 517 (cinci sute sieptesprediece) fl. v. a.

Afara de acestea comun'a intréga a contribuitu cu diferite prestatiuni la acést'a edificare, fiindu-cà altmintrea pretiulu de edificare ar' fi fostu cu multu mai mare decâtu cum s'a obtienutu prin licitare minuenda, pentru ace'a inscriptiunea de pre paretele din afara a bisericei la intrarea de-asupr'a usiei principale pre piatr'a monumentala suna:

„Baseric'a gr. cat.

Sancta Maria

Edificata cu concursulu credintiosului poporu

din Ragl'a la anulu 1886.“

ér' clopotulu celu mai mare de 464 fonti versatu de clopotariulu Andrasowski din Clusiu pórtá inscriptiunea:

„Acestu clopotu s'a facutu cu concursulu intregi poporatiuni din Ragl'a la anulu 1887.“

Comitetulu pentru edificarea bisericei amintita mai la inceputu a portatu unu protocolu deosebitu, in care se cuprindu tóte a'acerile referitórie la acést'a edificare si suntu induse tóte corespondintiele si hotarîrile comitetului, ratiociniulu despre banii primiti si spesati dimpreuna cu cuitantiele despre ratele platite maiestrului Weingärnter, afara de rat'a a 12, care i s'a solvitu prin oficiulu comitatensu, unde incurgu acum'a si banii de pre padurea vënduta.

Cu tóte cà comun'a intréga a contribuitu mai multe ajutória pentru usiurarea lucrului, dar' comitetulu compusu din cei 9 insi au aretatu unu zelu deosebitu si a contribuitu prin totu feliulu de lucruri, caletorii nenumerate totu gratuitu cu multu mai multu de câtu ceialati membrii din comuna. Afara de acestea membrii comitetului, fie-care in deosebi, au contribuitu cu sume banali pentru pocurarea

mai multor obiecte pentru baserica, acaroru esemplu l'au urmatu si altii, si asié aici incepéndu pre rëndu voiescu se enumeru in specialu pre fie-care dintre acei binefacatori si ajutatori, cari au contribuitu pâna astadi pentru redicarea basericei, cá asié posteritatea se cunósca pre binefacatorii sei si avéndu anima buna si crestina se mai contribuésca pentru sustienerea si marirea acestui sacru templu, intru care se se póta aduná urmatorii nostrii se prémarésca pre Atotu-poterniculu D.-dieu si se-lu róge cá se protéga acésta comuna ferindu-o de tóte relele, si se-i dea in continuu barbati, cari se póta serví spre luminarea si onórea Ragleniloru precum si spre fal'a poporului románu, precum au fostu parintii loru — eroii granitieri.

Binefacatorii si ajutatorii basericei.

1. Joanu Margineanu, din comun'a Ragl'a, capitanu ces. reg. la regimentulu 50 de linia, decoratu cu „Medalia pentru resboiu“ si „Crucea pentru serviciu“, acum'a pensionatu cu locuinti'a in Ragl'a. Cá soldatu in activitate la regimentu a fostu decórea acelui'a, ér' acasa in locul natalu, potu se dícu cu cuvintele evangelistului: *„Fost'-a omu tramisu dela D.-dieu, numele lui erá Joanu,“* carele nu numai cà a staruitu cu totu zelulu sfatuindu pentru redicarea scólei si a basericei din acésta comuna si din giuru, cà a umblatu in tóte afacerile pentru edificarea basericei facéndu diverse caletorii la Bistritia, Naseudu si la munti, cheltuindu totu din banii proprii, avéndu de a se luptá cu deosebitele greutati, cari zadarniciáu edificarea basericei, tacéndu aici de multele neplaceri cauzate din partea acelor'a „cari nu vréu se intieléga“, amintescu numai multele suplice si rogari pre la organele publice si pâna la ministeriu pâna ce s'au concesu, tóte cá planulu de edificare se se póta pune in lucrare, a facutu tóte computurile si a tienutu in evidentia tóte câte numai se potu cugetá la o ast'feliu de lucrare. In primavér'a anului 1887 fiindu gat'a edificiulu si aprópe si lucrulu de lemnu la frontariu, de-si erá morbosu in lun'a lui Maiu a intreprinsu un'a caletoria lunga pâna

in Moldov'a la manastiri, unde se aflá unii calugari din Ragl'a, cari inca mai dinainte au fostu promisú cá voru pictorí gratis frontariulu. Re'torsu acasa i-a provediutu cu tóte celea de lipsa, adeca viptu si cuartiru in têmpu de 8 septemâni, adeca pre totu têmpulu câtu au statu aici la lucru.

Acei venerabili calugari nascuti din Ragl'a suntu:

2. Joanu Margineanu (alias Popu), tatalu cantorului de acumu, se afla cá ieromonachu la manastirea Preotesci sub numele calugarescu „Neofitu“. Mai inainte a servitu in Ragl'a 8 ani cá invetiatoriu si 39 ani cá fetu; si fratele seu

3. Vasile Margineanu, protosingelu si egumenu la manastirea Slatina sub numele calugarescu „Julianu.“ Ambii acesti venerabili calugari lucrându 8 septemâni au pictoritu si poleitu totu frontariulu basericei. Totu dênssii dimpreuna cu

4. Craciunu Margineanu totu din Ragl'a, archimandritu si egumenu alu sânteii manastiri Slatina sub numele calugarescu „Chelsie,“ au donatu dóue sfeşnice mari de alama dinaintea sânteloru icóne, si unulu mai micu dinaintea icónei de pre pristolu cá m in pretiu de 50 fl. v. a.

5. Toaderu Adace din Ragl'a, economu, curatoru basericescu si membru comitetului pentru edificarea basericei, dimpreuna cu soçi'a s'a Mari'a au donatu 200 (dóue sute) fl. v. a. pentru procurarea clopotului mijlociu de 258 punti vechi, care pó rta inscripti'a: „*Acestu clopotu s'a facutu cu ajutoriul lui Toader Adace si a muierii sale Mar'a din Ragl'a la anul 1887.*“

6. Vasile Labontiu curatoru prim. baser. cu soçi'a s'a Mari'a.

7. Antonu Adace economu cu soçi'a s'a Mari'a.

8. George Margineanu economu cu soçi'a s'a Floric'a.

9. Grigore Toaderu economu cu soçi'a s'a Irin'a si

10. Joanu George Zavoiianu economu cu soçi'a s'a

} membri si in comitetulu
pentru edificarea basericei

toti din Ragl'a au procuratu la olalta alu 3-lea clopotu de 107 punti cu 120 (o suta dóne dieci) fl. v. a.

11. Dómn'a Nastasia Posmusianu nascuta Tanco din Monoru, soçi'a preotului localu, a imbracatu si ornatu totu amvonulu cu acoperitórie si celelalte lucrute tóte cu mânile proprii.

Starea fondurilor Diecesei Lugosiului pre anulu 1886.

Starea fondurilor diecesane mai insemnate, cari stáu sub administratiunea Ven. Capitulu alu Besericei Catedrale gr. cat. din Lugosiu, cu finea anului 1886 pe bas'a ratiuniloru reveduite si aprobate a fostu ace'a din tabel'a de pe pagin'a urmatória.

Preste totu avemu de a observá:

1. Cà in competentia de camete pe 1886, si in restanti'a de camete cu finea anului 1886 nu este computata competinti'a 2°/_o, carea dupa congruele si salariile preotiloru diecesani in decursulu anului 1886 s'a incassatu in sum'a de 853 fl. 32¹/₂ cr., si a mai remasu inca restante cu finea 1886 in sum'a de 1317 fl. 74 cr. v. a.

2. In conspectulu de mai susu perceptiunea de camete pre an. 1886 s'a pusu dupa cifrele cuprinse in Elenculu respectiveloru ratiuni, — dara cametele cari se platescu cá restante si curente dupa capitaliele replatite in decursulu anului, dupa usulu vigente se inferescu nu in Elencu ci la Ratiuni in percepte, — de ace'a perceptiunea de camete in decursulu anului 1886 fù cu vre-o câteva sute de floreni mai mare, decâtu sum'a aretata in conspectulu acum publicatu, mai vêtosu dupa-ce unele camete ale capitaleloru asiediate in Institute parsimoniale, adaugându-se cátra capitalu nu s'au susceptu in elencu, decâtu la capitalia, nu si la camete.

3. Din perceptiunile Fondului Rudolfianu pe 1886 s'au elocatu in 5 positiuni 2912 fl. 70 cr. si s'au datu stipendia la 33 studenti in suma de 1185 fl. v. a. Din perceptiunile Fondului Chisianu s'au elocatu in 4 pusetiuni 770 fl. si

Numele Fondului	Sum'a capitalielor elocuate cu finea an. 1886		In câte pozitii sunt elocate capitaliele?	Restantia cametelor cu finea an. 1885		Competen-tia de ca-mete pe 1886		Sum'a ambelor		Percepti-nea de ca-mete in an. 1886		Restantia de camete cu finea an 1886	
	fl.	cr.		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.
Rudolfianu	42,311	61	95	3,287	35 1/2	2,707	94	5,995	29 1/2	1,674	03	4,321	26 1/2
Chisianu	970	—	7	14	—	62	94	76	94	40	19	36	75
Vidou Orfanalu	40,543	09	119	5,730	54	2,596	91	8,327	45	2,111	67	6,215	78
Preotiloru Deficienti	16,884	29	77	1,473	22 1/2	1,078	86	2,552	08 1/2	685	71	1,866	37 1/2
Bisericei Catedrale	3,893	81	28	355	03	264	97	620	—	299	68	320	32
Bobianu	800	—	5	7	—	53	41	60	41	30	66	29	75
Casa Diecesana	677	40	9	129	89	45	58	175	47	58	40	117	07
Districtilui Vicariale	1,774	08	7	7	—	40	20	47	20	33	20	14	—
alu Hatiegului	1,025	—	2	30	62 1/2	48	75	79	37 1/2	39	37 1/2	40	—
Iov'a Popovicu													
Sum'a	108,879	28	349	11,034	66 1/2	6,899	56	17,934	22 1/2	4,972	91 1/2	12,961	31

s'a datu unui studentu de scóle reale stipendiu de 50 fl. si esecutoriului testamentariu anticipatiune 60 fl.

4. Din perceptiunile Fondului Vidu-Orfanalu pe 1886 s'au elocatu in 5 pusetiuni 2336 fl. si s'au datu preoteseloru veduve si orfaniloru de preoti cu totii 59 la numeru, provisiuni in suma de 2135 fl. 86 cr.

5. Din perceptiunile Fondului Preotiloru Deficienti pe 1886 s'au elocatu in 8 positiuni capitalu in suma de 1535 fl. 25 cr. s'a datu pensiune la patru preoti deficienti in suma de 324 fl. — Din perceptiunile Fondului Basericeii Catedrale pe 1886 s'au elocatu in 2 pusetiuni 145 fl., s'a solvitu contributiune de Statu 150 fl., s'au impendatu spre scopurile besericeii catedrale 15 fl. 15 cr.

6. In Elenculu Fondului Bobianu pe 1886 nu s'au suscepitu capitalele administrate la In. Ministeriu Reg. Ung. de Culte, dupa cari pe 1886 s'a asemnatu competentia in 757 fl. 74 cr. si s'au levatu sum'a stabilu asemnata in 78 fl. 30 cr.; din aceste si din cametele aretate la Elencu s'a elocatu in una positiune 100 fl. s'a datu subsidiu la siepte protopopi in 710 fl. si s'au ajutoratu cinci preoti, cari au suferitu daune elementarie cu sum'a de 95 fl.

7. Din Cass'a diecesana s'au anticipatu la doi insi câte 50 fl., s'a datu stipendiu unui preparandu 105 fl., s'a datu ajutoriu unui preotu 75 fl. — Din venitele Fondului Districtului Hatiegu s'au ajutoratu 9 cantor-docenti cu 45 fl., éra restulu s'a adausu la capitalu. — Din venitele caseloru si ale capitaleloru Fundatiuniloru lui Ioanu Iov'a Popovicuiu s'au elocatu in una positiune 505 fl., s'au impendatu in reparatiuni 1378 fl. 38 cr., in remuneratiuni 182 fl. 70 cr. in contributiune si asecuratiune 329 fl. 88 cr., au remasu in cassa 604 fl. si 44 cruceri.

V A R I E T A T I.

Adunarea generala a XXVII-a a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultura poporului románu s'a tienutu in Abrudu in 5 si 6 l. tr. su presiedinti'a secretariului primariu, a distinsului barbatu alu Natiunei d-lui *Georgiu Baritiu*.

Adunarea a luat cu multa dorere actu de pierderea Presidelui si V.-Presidelui Asociatiunei — a multu regretatiloru

Timoteiu Cipariu si *Jacobu Bolog'a*; si in loculu loru cu votu unanimu au alesu pre domnii *Georgiu Baritiu* preside si *Nicolae Popea* v.-preside — durere numai că celu de ântâiu espressu numai pe unu anu a primitu acésta sarcina. — Cele-alalte locuri vacante in Comitetu s'au suplinitu alegându-se: cassariu dlu *Gherasimu Candrea*, bibliotecariu dlu Dr. *Petru Spanu*, si membru in Comitetu dlu *Ioanu Hannia*. — In decursulu siedintieloru s'au cetitu dóue disertatiuni — un'a a dlui *Vasilie M. D. Basiota* intitulata „Din numismatic'a Transilvaniei“ si alt'a a dlui Dr. *Petru Spanu* intitulata „Despre educatiunea femeiei.“ — S'au incassatu dela membrii vechi si noi aprópe 1400 fl. v. a. — Adunarea generala urmatória s'au hotarítu a se tiéne in Fagarasiu.

In aceste díle s'au arangiatu — pre lânga banchetulu la care au participatu cárn 150 insi — si unu *concertu* si unu *balu*. — Concertulu s'a arangiatu in 5 l. c. sér'a su conducerea dlui *Jacobu Muresianu* profesoru de musica la gymnasiulu super. din Blasiu si redactoru a revistei musicale „*Mus'a româna*.“ Au cântatu *Corulu vocalu* alu plugariloru din Câmpeni piesele „Dorule, o dorule,“ „Din departare,“ „Uite mama“ si „Trecúti valea,“ — mai departe dlu *Traianu Muresianu* a cântatu sollo bucat'a „Aria si Cabaletta“ din oper'a „Ernani,“ doin'a „Muguru mugurelu“ si „Intórcerea in tíera,“ apoi cânteculu „L'adio“ in duettu cu dómn'a *Zoe Cirlea*; domnisió'ra *Eugenia Ivascu* a declamatu poesí'a „Copil'a de românu,“ ér' dlu *Traianu H. Popu* a cântatu dia flauta câteva doine poporale pline de sêmtiementu; si cá de inchiare in semnamu pre conducatoriulu si sufletulu concertului dlu *Jacobu Muresianu*, care a esecutatu cu multa maestria la pianu „Fantasie de concertu“ si „Capriciu“ — ambele productiuni proprie ale ingeniului seu musicalu. Publiculu a datu espresiune víuei s'ale multiemiri prin dese si frenetice aplause si prin cererea repetírei unor bucati. — — *Balulu* s'a arangiatu in nóptea din 6 spre 7 l. c. si au intr'unitu unu frumosu si alesu publicu. Celea mai multe dame eráu imbracate in costumurile nationali ale regiuniloru proprii. Petrecerea au tiénutu pâna in diori de dí cu adeverata vioiciune românesca. — — Eráu se urmeze mai multe excursiuni — la „Detunata,“ „Cetatea dela Rosí'a,“ „Dealulu cu melci“ si „Cataractulu“ dela Vidr'a si la „Ghetiariulu“ dela Scarisió'ra, pentru cari se facuserá cele mai mari pregatiri, dar' plói'a ce incepuse inca de cu nópte si continuà si in dílele urmatóre facú absolutu imposibile aceste excursiuni.

III. S'a Stefanu Moldovanu, prelatu domesticu alu Sântiei Sale, Pontificelui romanu si prepositu in capítulu diecesei gr. cat. a Lugosiului, nascutu in anulu 1813 si chirotonitu cá preotu in Blasiu la anulu 1838 prin fericitulu Episcopu Ioanu Lemény, in primele díle ale lunei Augustu a. c. implení anulu alu 50-lea alu

preotiei s'ale. Nu scimu ce pregatiri se facu pentru bineven-tarea acestui demnu barbatu cu ocasiunea serbarei iubileului de 50 de ani ai preotiei s'ale, precumu nici ace'a nu o scimu déca iubilantele, coplesitu de anii betranetieloru ce-lu apasa, do-resce a-si serbá iubileulu seu in modu solemn, ori dóra voiesce a incunjurá o atare serbare solemná si a se iudestulí in sufletulu seu cu o simpla dér' placuta reminiscintia asupr'a vrednicului seu trecut. Ori cum va fi inse, ace'a serbare este unu momentu de bucurie si dulce suveniru pentru betranulu jubilanu, precum si pentru intregu clerulu diecesei Lugosiane.

Frumosu-í stá barbatulu consciu de chiamarea s'a, dér si mai bine si mai frumosu í-i stá acelaia, care este norocitu a privi cu mândria la lungulu siru alu vietiei s'ale de 50 de ani petre-cuta in activitate si incarcata de merite pentru mam'a natiune si beseric'a din sínulu caror'a a esitu. Si apoi o ast'felu de persóna prea vrednicá si binemeritata pentru natiunea româna in genere si beseric'a unita din partile Banatului in specie este fara indoéla si veteranulu iubilante Stefanu Moldovanu.

Nu este scopulu nostru si nici nu ne sântîmu competenti a însira aci meritele acestui veteranu Parinte, totu ce voimú este cá prea laudatulu barbatu, cu ocasiunea iubileului seu, se-i do-rimú dela atotpoterniculu si bunulu Domnedieu înca multi ani fe-riciti si sanetate deplina, dicîndu-i cu reverintia din profundula animei unu: — Bucura-te cu bucuria nespusa de mare in diu'a iubileului Teu, Tu bravule iubilanu, Nestorulu preotiloru din eparchi'a Lugosiului!

Resultatulu concursului de teologia din dieces'a Lugosiului.

Dupacum ni-se scrie, resultatulu concursului consistoriale din Die-ces'a gr. cat. a Lugosiului tienutu in 9 Augustu este urmatoriulu:

La s. teologia dintre 8 concurenti s'au primitu numai trei, dintre cari unulu e dispusu la Pest'a, si doi la seminariulu din Blasiu. Dintre acesti din urma unulu numai conditionatu déca vá corege calcululu de II-a primitu la maturitate.

La preparandia s'au primitu numai doi, si ambii s'au dis-pusu la Preparandi'a din Oradea mare.

Cu stipendia din fondulu rudolfianu fura prevediuti cu summe dela 20—70 fl. preste 40 teneri gymnasisti in o suma aprópe 1300 fl.

Miscari de unire in Banatu. Miscarile de trecere la s. unire in partile banatice ale diecesei Lugosiului suntu la ordinea dilei si inca in asia mesura cá si intre anii 1850—1865. — Astadi se aréta atari miscári temeinice in atari parti unde pâna acuma neci vorba erá de unire. Se afirma cá din deosebite parti ale Banatului cerura si ceru deputatiuni gr. or. dela Episcopi'a gr. cat. din Lugosiu cá se fia primitu poporulu la s. unire.

Dintre tóte acele mișcări inse de cea mai mare valóre este ace'a ce s'a inceputu intr'o comuna din fost'a granitia militaria

din comitatulu Torontalului de langa Panciova, anume din asia numitu *Satu-nou* (Bánát-Ujfalú). In acésta comuna — locuitorii carei'a se dice a fi români strapusi acolo din Ardealu din pedépsa dupa revolutiunea lui Horia. — poporulu in numeru de preste 4000 suflete impreuna cu preotulu loru voiesce, nu numai ci o parte buna a si trecutu la baseric'a unita.

Cându in fapta s'ar uni acele suflete, dieces'a Lugosiului ar' avé o parochia asia inpoporata si avuta de carea pâna aci neci vorba nu erá.

Deie Domnedieu cá prin acuirarea acelei comune sè se ade-veréscá érasi in fapta cá Dieces'a Lugosiului 'si implinesce misiunea s'a, cá si in vremile de mai 'nainte cându conducatorii Die-cesei avura a se luptá cu greutati si mai mari. — Imbraçosieze-se mişcarile de unire cu caldura de câtra cei chiamati de Dom-nulu in prim'a linia, — cá viutoriulu e in man'a lui Domnedieu. — Liter'a omóra — spiritulu inviéza.

Academí'a romana va publicá in curêndu o culegere de documente straine in siette limbi, privitóre la istori'a Româniloru. Acésta culegere, care va aparé in 8 volume, va contiêné docu-mente inedite in limbile francesa, engleza, germana, polona, greca, italiana si rusa.

Manufacture femeiesci. Elevele din *internatulu Reuniunii femeiloru române din Brasiovu* invétia, prelânga menagiulu casei, diferite lucruri de mâna, ce cadu in sfer'a unei bune económe; intre altele invétia a tórce, a tiese pênza, postavu, covóre si alte lucruri ce se tiênu de industri'a de casa. Cu ocasiunea esamene-loru publice dela institutele din Brasiovu au fostu o parte din lucrurile acestea espuse si damele române, cari le-au vediutu, si-au esprimatu deplin'a loru satisfactiune. Intre tieseturi s'au vediutu pânza buna, stofe de haine (costume) barbatesci si femeiesci, covóre, cari se potu cumperá prelânga pretiurile cele mai moderate. Cei ce dorescu a-si procurá ast'feliu de stofe au se se adreseze la d.-n'a Mari'a Belu, dirigent'a institutului. Ast'feliu de amatori au mai ântâiu avantagiulu, cá cumpera stofe bune, solide si trai-nice; alu doilea facu unu bine internatului, cá-ci partea cea mai mare din venitul curatu este in favorulu internatului.

Necrologu. — *Joanu Kuuk de Cupseni* abate SS. AA. Petru si Paulu de Kács, Canonicu Lectore, Preside Oficiului esact. diec., ases. consist., consilieriu la Trib. matr. esaminatore prosynodale scl. a repausatu in 15. Augustu st. n. sér'a la 10 óre dupa unu morbu scurtu dar greu, in anulu vietiei 78 si alu preotiei 54. — Fia-i tierin'a usiór'a si memori'a benecuventata!

